

Gemeente Bergeijk - Beleidsplan BORA IV: Focus op meerwaarde

De gemeenteraad van Bergeijk,
gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 19 december 2023,
gezien het advies van de commissie GZ d.d. 11 januari 2024, besluit:

1. In te stemmen met het beleidsplan "BORA IV, Focus op Meerwaarde" voor de periode 2024 – 2027.
2. In te stemmen met de financiële consequenties zijnde:
  - Een structureel nadelig effect op de begroting van circa € 528.000 in 2024 aflopend naar circa € 475.000 in 2027, zoals reeds in de begroting 2024- 2027 opgenomen.
  - Het per 2024 opnemen van een extra structurele storting ad € 70.000, ten behoeve van de voorziening Accommodaties, en deze storting middels dit raadsvoorstel in de begroting 2024-2027 te verwerken.

Dit beleid treedt in werking op de dag na bekendmaking.

BORA III: Focus, vastgesteld op 31 januari 2019, wordt ingetrokken op de dag na bekendmaking van dit beleid.

Beleidsplan BORA IV: Focus op meerwaarde

BEHEER RUIMTE

BORA   **Strategisch Beleid**   **HR**   **Secretariaat**   **Communicatie**   **Buitendienst**

& ORGANISATIE

Voorwoord

In Bergeijk is het goed wonen. We hebben sterke, sociale, veilige en economisch robuuste dorpen. Onze inwoners voelen zich verbonden met hun leefomgeving en zijn hier over het algemeen zeer positief over. Bergeijk heeft dan ook veel te bieden: Rust en ruimte op een steenworp afstand van de grote

Brabantse steden en Brainport Eindhoven. Een gemeente met vitale bedrijven en een buitengewoon sterk verenigingsleven. Het zijn allemaal kernkwaliteiten van Bergeijk. De openbare ruimte en onze accommodaties dragen bij aan de leefbaarheid van onze gemeente en maken Bergeijk interessant om te wonen en te werken. De openbare ruimte is inclusief, toegankelijk en door iedereen te gebruiken. Leefbaarheid voor al onze inwoners is erg van belang en is een uitgangspunt voor de gemeenteraad. De openbare ruimte is zo ingericht dat iedereen mee kan doen en een goede bereikbaarheid stelt mensen in staat om mee te doen aan de samenleving. De regio waarin Bergeijk gelegen is, is volop in ontwikkeling. De schaa sprong die de regio doormaakt zorgt voor groeimogelijkheden voor de gehele regio. De woningbouw opgave is groot en daar hoort voldoende ruimte voor werkgelegenheid maar ook een goed voorzieningen niveau bij. De arealen die we met het team van cluster BORA beheren zijn de afgelopen jaren al flink gestegen. Gelet op bovenstaande ontwikkelingen nemen de arealen de komende jaren nog verder toe. Bij deze groei hoort ook een kwalitatieve openbare ruimte die bijdraagt aan een goed woon-, werk- en leefklimaat. De basisvoorzieningen per kern zoals basisscholen, sportvoorzieningen en gemeenschapshuizen zijn in iedere kern aanwezig en dragen naast andere voorzieningen in de kernen bij aan een krachtige en levendige gemeenschap. Iedereen wil wonen in een veilige maar ook schone en plezierige wijk, waar men zich thuis voelt en naar elkaar omkijkt.

Afdeling Beheer Ruimte & Organisatie,
Cluster BORA
December 2023

Inleiding

De kracht van BORA

Voor u ligt het beleidsplan BORA IV, Focus op meerwaarde.

Het beleidsplan BORA IV (Hierna 'het beleidsplan') staat voor Beheren, Optimaliseren, Regisseren en Anticiperen. Het beheer van de openbare ruimte en de accommodaties in de gemeente Bergeijk staat voor een efficiënte en integrale aanpak.

Het beleidsplan richt zich op de volgende gebiedsvelden:

1. Accommodaties;
2. Wegen en Bruggen;
3. Wegmeubilair;
4. Groen;
5. Spelen;
6. Openbare verlichting.

In dit beleidsplan wordt duidelijk welke kosten rechtstreeks te maken hebben met het onderhoud van de openbare ruimte en de gemeentelijke accommodaties. Met zowel het beleidsplan als met de bijbe-

horende beheerplannen wordt inzicht gegeven in de kosten voor het dagelijks onderhoud (exploitatie), groot onderhoud (voorziening) en de reconstructies (investeringen). Ten behoeve van de exploitatie en de voorziening kwam BORA III, met als ondertitel Focus, neer op circa € 4.000.000,- per jaar.

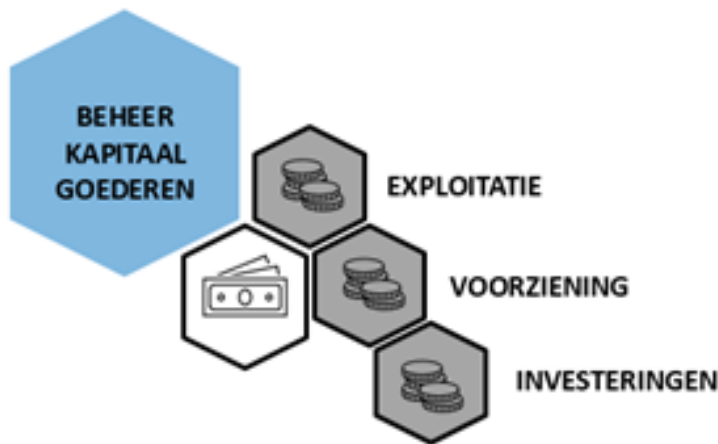
De systematiek achter BORA is in 2010 ontstaan vanuit de behoefte tot een integrale en efficiënte aanpak van het planmatig beheer en onderhoud van de openbare ruimte en accommodaties. In de laatste versie (BORA III) is de gebiedsgerichte aanpak van wijken toegevoegd. De zogenaamde FOCUS-projecten. De kracht BORA zit hem in de integrale benadering van de openbare ruimte. BORA kenmerkt zich door het principe "Werk met Werk maken" en de gebiedsgerichte aanpak van onze wijken. Door gebiedsgericht te werken trachten we met BORA een "meerwaarde" te bieden op andere beleidsvelden zoals klimaatadaptatie, hittestress, duurzaamheid en mobiliteit. Naast de flexibele planning is het ook mogelijk gebleken om in te spelen op het "momentum". Goede voorbeelden hiervan zijn de herinrichtingen van de wijk Jerusalem in Bergeijk en wijk de Hasselt in Luyksgestel.

Daar waar zich mogelijkheden voordoen, zoals, subsidies, participatie- en burgerinitiatieven of rioolvervangingen, is er de mogelijkheid om door te pakken en daarmee de BORA middelen doelmatiger in te zetten. Hierdoor is "Meer met Minder" gerealiseerd, hetgeen uiteindelijk geleid heeft tot een kwaliteitsverbetering van ons areaal. Voorbeelden hiervan zijn de verbetering van de fietspaden Eerselsedijk uit de fietsambitie, maar ook de herinrichting van de Kleine Broekstraat en de maatregelen "zuidelijke randweg" in Bergeijk.

Financieel

Sinds 2017 moeten investeringen in maatschappelijk nut in de openbare ruimte verplicht geactiveerd worden op de balans. Op deze investeringen moet worden afgeschreven. Financiële middelen ten behoeve van BORA worden sindsdien gesplitst in:

- Uitgaven die thuishoren in de exploitatiebegroting (klein- en dagelijks onderhoud, jaarlijks repe-terend);
- Uitgaven, die ten laste van een voorziening mogen worden gebracht (groot onderhoud);
- Investerings in maatschappelijk nut die moeten worden geactiveerd op de balans (volledige herinrichting / reconstructie of nieuw werk).

Dit betekent dat er tussen de diverse budgetten van de kapitaalgoederen financiële schotten zijn ontstaan. Zowel tussen de verschillende gebiedsvelden van de verschillende kapitaalgoederen, wegen en bruggen, groen en spelen, openbare verlichting en accommodaties, als tussen klein- en dagelijks / jaarlijks repe-terend onderhoud (exploitatie), groot onderhoud (voorziening) als een volledige herinrichting (investe-ring). De efficiënte en integrale aanpak blijft en ontwikkelt zich in Bergeijk door.

In de complexe fysieke en financiële omgeving ontstaat een spanningsveld, waar vele voordelen uit te halen zijn in de vorm van "werk met werk" en het "momentum", maar brengt ook de nodige risico's met zich mee.

Het verplicht ons om vooruit te kijken en projecten en werkzaamheden goed voor te bereiden. Aandacht en FOCUS, waren de kernwaarden van BORA III. Met BORA IV leggen we de aandacht op "meerwaarde". In hoofdstuk 3 wordt hier verder op ingegaan.

Voor de goede orde wijzen wij er nog even op dat werkzaamheden op het gebied van riolering, bosbeheer en afval niet binnen BORA opgenomen zijn, omdat hiervoor een andere kostendekkende systematiek geldt. Uiteraard wordt bij de uitvoering wel goed gekeken naar de samenhang tussen de verschillende werkzaamheden.

De exploitatie wordt bepaald op basis van de beheerplannen en inspecties. Hiervoor worden jaarlijks in de begroting de benodigde middelen voor het dagelijks onderhoud opgenomen.

Om de hoogte van de voorziening te bepalen wordt de doorlooptijd van 25 jaar gehanteerd. Om de hoogte van de voorziening te bepalen wordt de gemiddelde storting bepaald voor groot onderhoud aan onze arealen over een periode van 25 jaar, dus in de periode van 2024 - 2048.

Op basis van bovenstaande zijn daarmee de benodigde budgetten ten aanzien van de exploitatie en voorziening tot en met 2027 concreet gemaakt en is bekend wat de benodigde middelen zijn voor de periode van de looptijd van BORA IV. In de vooruitblik na 2027 is op basis van cyclische getallen de begroting opgesteld.

Als het gaat om de investeringen geven we met BORA IV een doorkijk voor de komende 10 jaar, tot en met 2033.

Looptijd

BORA IV kent een doorlooptijd van vier jaar voor de periode 2024-2027. In 2027 wordt het beleidsplan met uw gemeenteraad geëvalueerd en kunnen dan weer nieuwe beleidsuitgangspunten worden bepaald voor BORA V.

1. Terugblik BORA III

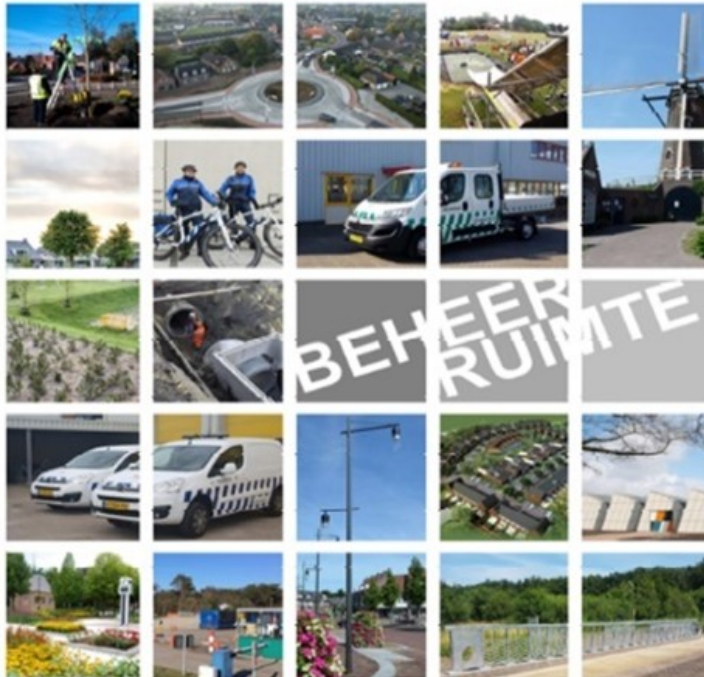
Waar we met het eerste beleidsplan BORA de balans hebben gevonden tussen prijs en kwaliteit gold voor BORA II de kernwaarde "Aanspreekbaar Onderhoud". Deze subtitel was tweeledig. Door de kwaliteitsimpuls van de laatste jaren ziet ons areaal er weer aansprekend uit. We hebben niet voor niets de titels "Groenste Dorp van Nederland" en "Een van de groenste Dorpen van Europa" gehaald. Desondanks is er altijd ruimte voor verbetering mogelijk. Wij hopen dat onze burgers ons daar op zullen blijven aanspreken.

Met BORA III, met als ondertitel FOCUS, hebben we vooral een verdiepingsslag gemaakt naar de gebiedsgerichte benadering en een verdere integratie van de vakgebieden doorgezet. Zo is onder andere een onderscheid gemaakt tussen verschillende structuren zoals kernwinkelgebied, woongebieden en bedrijventerreinen.

BORA 3

FOCUS

DAAR WAAR ALLES SAMENKOMT

Het verdelen van het beheergebied in deze structuren en contouren maakt het mogelijk om de kwaliteit van de openbare ruimte samen te vatten en met behulp van de kleuren en de kwaliteitsscores op andere manieren te presenteren. Data werd door de structuurkaart gezeefd waardoor op de kaart in diverse kleuren de kwaliteitsscore ontstond voor de diverse structuren en gebiedsvelden. FOCUS gaf inzicht in data en onderbouwing van de kwaliteitsscores.

Daarnaast was het ook mogelijk om correlaties in beeld te brengen. Bijvoorbeeld de kwaliteit van de wegverhardingen (op basis van wegininspecties) ten opzichte van het aanlegjaar. Hierdoor ontstond inzicht in de kwaliteit in een tijdsperspectief. Dit maakte het mogelijk om de investeringen (herinrichtingen) en groot onderhoud (voorzieningen) over een langere periode tot 2028 door te plannen. Focus gaf daarmee inzicht in de opgaven en een lange termijn doorzicht.

Ambitieniveau

Sinds de komst van BORA kiezen we ervoor om op een eenduidige en begrijpelijke manier te communiceren over de kwaliteitsscore van de openbare ruimte en de accommodaties. Onderhoud van de openbare ruimte wordt op verschillende manieren gemeten.

Wij streven we er naar om onze arealen te onderhouden op het daarvoor gestelde gemiddelde rapportcijfer 7.

BORA SCORE	SCORE ACCOMMODATIE S	OPENBARE RUIMTE (GROEN)	OBJECTEN IN DE OPENBARE RUIMTE
1	Niet acceptabel	Niet acceptabel	Niet acceptabel
2			
3			
4	6 Slecht	R - - Onvoldoende	D Zeer laag
5	5		
6	4 Matig	R - Sober	C Laag
7	3	R Basis	B Basis
8	2 Goed	R + Goed	A Hoog
9	1	R ++ Uitstekend	A + Zeer hoog
10	Na aanleg		

Projectenoverzicht BORA III

Afgelopen jaren hebben we in het kader van BORA III het ambitieniveau van het gemiddelde rapportcijfer 7 aangehouden. Daarnaast is met name bij groot onderhoud ook kritisch gekeken naar projecten die lopen of de komende jaren gaan lopen binnen onze gemeente. Dit resulteert bijvoorbeeld bij wegen tot een lagere gemiddelde score omdat op sommige weggedeelten groot onderhoud is uitgesteld in relatie tot projecten als bijvoorbeeld de N69, F67, Diepveldenweg en andere grote afsluitingen van de afgelopen jaren.

Daarnaast hebben we diverse herinrichtingsprojecten gedaan, heeft groot onderhoud plaatsgevonden aan diverse accommodaties, zijn bouwplannen woonrijp gemaakt, hebben we ons fietsnetwerk verder vervolmaakt en is uitvoering gegeven aan diverse projecten uit de gemeentelijke fietsambitie. Binnen de gemeente zijn in het kader van de N69 nog diverse Nulplusmaatregelen uitgevoerd in combinatie met groot onderhoud van wegen en hebben diverse projecten in het kader van groen gespeeld. Ook zijn er speelvoorzieningen gerealiseerd en is uitvoering gegeven aan het "Bewegen Ontmoeten en Spelen" beleid van de gemeente Bergeijk.

- Accommodaties
Kattendans
Martinstoren
- Herinrichtingsprojecten
Kleine Broekstraat – Industrieweg
Koperveldsestraat e.o.
Hasselt – Stront
Hasseltstraat
Eykereind
Sterpad – Dominiestraat
Elsenhof + Brouwersbos
Hoeverstraat – Zandstraat
- Projecten / woonrijp maken
St. Servatius
Tetlo
Waterlaaf VII
Tilbaans Noord
- Fietsstructuren
Fietsverbinding Bergeijk – Stedelijk gebied
Fietsverbinding Luykgestel – Weebosch
Fietsverbinding Eerschedijk
Fietsverbinding Hievel
Fietspaden Zuidelijke Randweg
Fietsverbinding Waterlaaf
- Openbare Verlichting
Sergelzbroeksestraat
Dorpspark Luykgestel
- Groot Onderhoud Wegen
Maatregelen Zuidelijke Randweg
Nulplusmaatregelen N69
Rij
Eerschedijk
Kennedylaan - Churchillaan
- Groenprojecten
100 extra klimaatbomen
Laanboomversterkende maatregelen N69
Uitdopen vierkanten
Monument verplaatsen Barrier
Groencompensatie Diepveldseweg (Bomen, bossen en poelen)
Herinrichtingsproject Ekersproesseweg
Beheer EVZ – De Run
Vogelkruis
- Speelvoorzieningen
Uitvoering Bewegen Ontmoeten en Spelen
Patersbos

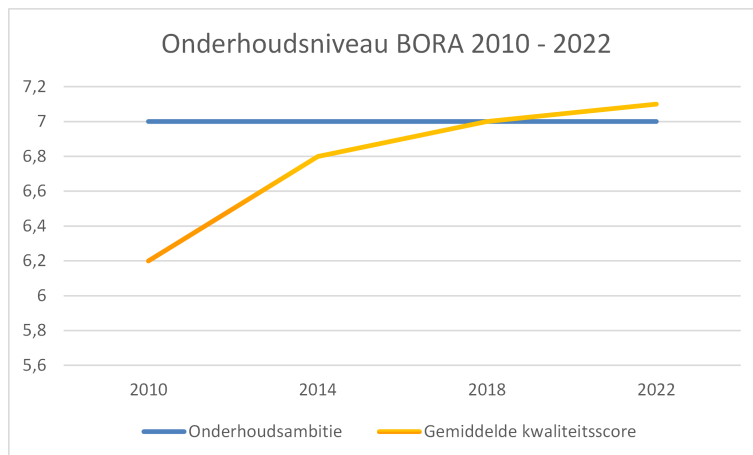

Onderhoudsstaat na BORA III

Om het ambitieniveau van het gemiddeld rapportcijfer 7 vast te houden is naast de diverse projecten en groot onderhoud ook het dagelijks onderhoud van belang. In onderstaand overzicht is het verloop van de kwaliteitsscores weergegeven gedurende de afgelopen BORA periodes.

	2010	2014	2018	2022
Gebouwen en Sportaccommodaties				
Buitensportaccommodaties	6	8	8	8
Binnensportaccommodaties	7	7	7	7
Cultuur en Oudheid	7	7	7	7
Gemeentelijke accommodaties	7	7	7	7
Sociaal Cultureel Werk	6	8	7	8
Jongerenwerk en Peuterspeelzalen	7	7	7	7
Openluchtrecreatie	7	7	7	7
Overig	7	7	7	7
Groen en Spelen				
Buitengebied	5	5	6	6
Woongebied	5	7	6	7
Hoofdstructuren	7	7	7	7
Centrumgebieden	6	8	8	8
Bedrijventerreinen	7	7	7	7
Spelen	7	7	7	7
Wegen, Verkeer en Bruggen				
Buitengebied	6	6	5	5
Woongebied	6	6	7	6
Centrumgebied	7	8	7	8
Bedrijventerreinen	7	7	8	8
Gebiedsontsluitingswegen	6	6	6	5
Bruggen	4	4	7	7
Fietspaden	5	5	7	6
Voetpaden	5	6	6	7
Openbare verlichting en NUTS				
Buitengebied	5	7	7	8
Binnen bebouwde kom	7	7	7	8
Centrumgebieden	6	8	8	8
Bedrijventerreinen	7	7	7	8
Gemiddelde kwaliteitsscore				
	6,2	6,8	7	7,1

2. Kaders BORA IV

Wettelijke Kaders

De gemeente heeft in haar rol als beheerder geen volledige vrijheid in het vaststellen van haar beleid. Het beheer van diverse kapitaalgoederen is namelijk (deels) in nationaal geldende wetten en besluiten geregeld. Zij geven de kaders aan waarbinnen de uitvoering van de beheertaak plaats moet vinden. Voor het beheer en onderhoud van de verschillende BORA onderdelen zijn onder andere onderstaande wetten van belang:

- **Grondwet Artikel 21**
De overheid zorgt voor een bewoonbaar land en beschermt en verbetert het leefmilieu.
- **Wegenverkeerswet (1994)**
De wegbeheerder is verplicht de verkeersveiligheid te verzekeren, de wegen berijdbaar te houden en de bereikbaarheid te waarborgen.
- **Wegenwet**
De wegbeheerder heeft een maatschappelijke plicht om op te treden als een goed rentmeester en om de wegen regelmatig en duurzaam te onderhouden.
- **Burgerlijk Wetboek**
De beheerder heeft een risicoaansprakelijkheid en een schuldaansprakelijkheid voor als een onderdeel niet voldoet aan de eisen die men er aan mag stellen en daardoor schade aan personen en zaken kan veroorzaken. Wettelijke zorgplicht voor het garanderen van de veiligheid van de bewoners. De gemeente moet bijvoorbeeld bomen aantoonbaar goed onderhouden en maatregelen treffen voor de veiligheid
- **Wet natuurbescherming**
Negatieve effecten op flora en fauna moeten tot een minimum worden beperkt
- **Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)**
Voor het verlenen van vergunningen voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu moeten duidelijke toetsingscriteria zijn.

Overkoepelend beleid

Het beleidsplan vormt een integraal beleid ten aanzien van het onderhoud van onze openbare ruimte en accommodaties. BORA IV is een op zichzelf staand beleid maar houdt uiteraard rekening met andere beleidsdocumenten binnen de gemeente Bergeijk. Een aantal voorbeelden hiervan zijn:

- Groenbeheerplan (2015-2025)
- Integraal beleidsplan Bos en natuur (2012)
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) (2020-2024)
- Milieuvisie Bergeijk (2020-2029)
- Programmaplan BErgeijkENERGY (2023)
- Gemeentelijke Visie Mobiliteit (2023-2026)
- Bergeijkse omgevingsvisie (2022)
- Beleidskader bewegen, ontmoeten en spelen (2020-2030)
- Klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda gemeente Bergeijk (2021)
- Accommodatiebeleid (2003)
- TUOB (2010)

Zorgplicht

De gemeente heeft als beheerder van de openbare ruimte, de wettelijke taak zorg te dragen voor de veiligheid en bruikbaarheid van deze openbare ruimte, de zorgplicht. Gemeente Bergeijk voldoet over het algemeen aan deze geldende regelgeving, maar er is een trend en maatschappelijke verandering waarneembaar waarbij de beheerder nu en in de toekomst rekening dient te houden met meer aansprakelijkstellingen.

Bij een aansprakelijkstelling dient de beheerder aan te tonen dat hij adequaat beheer voert. Om het risico van aansprakelijkstellingen terug te dringen is het onontbeerlijk om inspectie en onderhoud met optimale zorg uit te blijven voeren. De gemeente Bergeijk moet aan kunnen tonen dat de risico's voor de gebruiker tot een minimum worden beperkt en dat er structureel inspanningen worden gedaan ten aanzien van monitoren en onderhoud.

Binnen het beleidsplan zijn keuzes gemaakt om het risico op aansprakelijkheid tot een aanvaardbaar risico te beperken. Regelmatig worden alle verhardingen en bruggen aan een inspectie onderworpen, vinden boomveiligheidsinspecties plaats, conditiemetingen aan de accommodaties en vinden inspecties aan de speelvoorzieningen plaats. Met het uitvoeren van klein onderhoud en snel ingrijpen bij tekortkomingen worden de risico's beperkt. Schoon, heel en veilig is op alle gebieden de absolute ondergrens.

Omgevingsvisie:

In Bergeijk is het goed wonen. We hebben sterke, sociale, veilige en economisch robuuste dorpen. Onze inwoners voelen zich verbonden met hun leefomgeving en zijn hier over het algemeen zeer positief

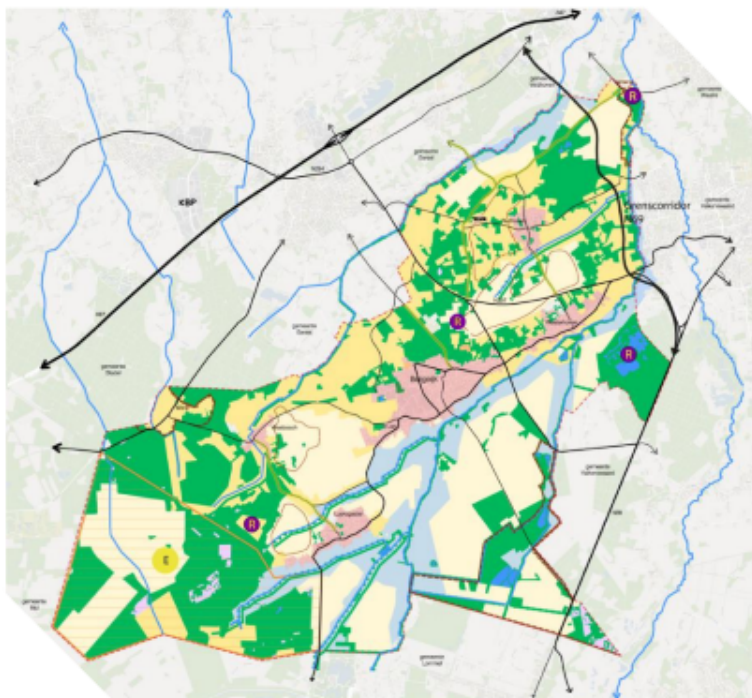

over. Bergeijk heeft dan ook veel te bieden: rust en ruimte op een steenworp afstand van de grote Brabantse steden en Brainport Eindhoven. Een gemeente met vitale bedrijven en een buitengewoon sterk verenigingsleven. Het zijn allemaal kernkwaliteiten van Bergeijk.

Gemeente Bergeijk kenmerkt zich als een groene plattelandsgemeente die hoort bij de innovatieve Brainportregio Eindhoven. Bergeijk ligt in een regio met een uitgesproken landelijk karakter waarin naast landbouw, natuur- en bosgebieden domineren. Deze bieden goede recreatieve mogelijkheden en maken gemeente Bergeijk prettig om te wonen en te verblijven.

De belangrijkste kernwaarde vanuit de Bergeijkse omgevingsvisie die invloed heeft op het beheer van de openbare ruimte is "Het groene karakter (tussen bossen, beken en boerenland).

Vanuit beheer en onderhoud trachten we bij te dragen aan de Bergeijkse omgevingsvisie door dit mooie groene en natuurlijke karakter zowel binnen als buiten de bebouwde kom te behouden en voor de Bergeijkse inwoners en toeristen gemeente Bergeijk een prettige plek te laten zijn waarin ze kunnen wonen en verblijven.

Klimaat en duurzaamheid

De wereld van duurzaamheid en energie is volop in beweging. In Bergeijk kiezen we voor een ontwikkeling die tegemoetkomt aan de levensbehoeften van de huidige generatie, zonder dat die van de toekomstige generaties tekort wordt gedaan. We bewerkstelligen al veel om deze doelstellingen te halen. Veel maatregelen zijn verankerd in het beleid van het Rijk en Bergeijk.

In de wereld van vandaag staan we voor grote uitdagingen: armoede, honger, ongelijkheid, klimaatverandering en de biodiversiteitscrisis zijn slechts enkele van de problemen die we dringend moeten aanpakken. Grote uitdagingen vereisen gedurfde actie om ze te overwinnen, en dat is waar de Sustainable Development Goals om de hoek komen kijken. Ze zijn ontwikkeld om tegen 2030 een groenere, eerlijkere en betere wereld te bouwen, en we hebben allemaal een rol bij het bereiken ervan. Met deze doelen willen we in 2030 een duurzame wereld voor iedereen bereiken, waarin niemand wordt buitengesloten. In 2015 hebben alle 193 landen die lid zijn van de Verenigde Naties (VN) de Sustainable Development Goals aangenomen. De doelen gelden voor alle landen en voor alle mensen.

In de Milieuvisie 2020-2029 wordt omschreven wat voor de gemeente Bergeijk de lange termijn doelstellingen zijn met betrekking tot de landelijke wetgeving en milieuthema's die invloed hebben op de leefomgeving. Met name het onderdeel klimaat (waaronder energietransitie en klimaatadaptatie valt) en water/riool uit de Milieuvisie is van toepassing op BORA IV. De Milieuvisie dient als kapstok. Met het beleidsplan kijken we naar koppelkansen en proberen we op het gebied van de openbare ruimte en accommodaties bij te dragen aan de ambities vanuit de Milieuvisie.

Ten aanzien van de energietransitie stelt de gemeente Bergeijk tweejaarlijks (vanaf 2024) het uitvoeringsprogramma BErgeijkENERGY op. Het programmaplan BErgeijkENERGY geeft uitvoering aan het streven van de gemeente Bergeijk om in 2030 energieneutraal te zijn en daarmee de uitstoot van CO₂ te verminderen. Daarnaast is de hoofdstrategie van de Transitievisie Warmte van Bergeijk het inzetten op het "klaar-voor-aardgasvrij" maken van de bestaande bouw tot 2030. Met BORA IV trachten we verdere invulling te geven aan de doelstellingen vanuit het programmaplan BErgeijkENERGY.

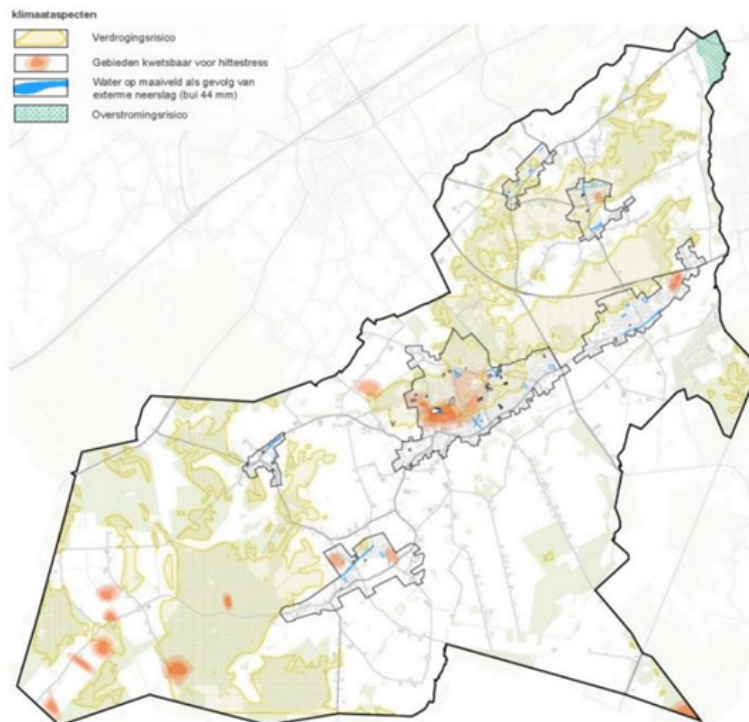
Om het voorzieningenniveau in de toekomst betaalbaar en in stand te houden is verduurzamen noodzakelijk. De basis sportvoorzieningen worden in de periode 2023-2026 verder verduurzaamd met als

uitgangspunt aardgasloos. Met het verduurzamen van gebouwen worden de gebouwen “toekomstbestendig” en worden de energielasten voor de verenigingen enigszins gereguleerd.

Het beheer en onderhoud op basis van TUOB (Transparant en Uniform Onderhouden in Bergeijk) en daarnaast het verduurzamen van de accommodaties, draagt bij aan een aangener gebruik van een accommodatie die klaar is voor de toekomst en voldoet aan de hedendaagse bouwkundige en installatietechnische eisen. Denk hierbij onder meer aan de klimaatverandering en een gezonder binnenklimaat, waardoor er ook andere eisen aan gebouwen gesteld worden.

Het klimaat verandert. Het wordt warmer, droger maar de buien worden intenser. Klimaatadaptatie of te wel “het proces waardoor we, als samenleving, de kwetsbaarheid voor klimaatverandering verminderen of waardoor we profiteren van de kansen die een veranderend klimaat biedt”, is en blijft daardoor van groot belang. We moeten aandacht hebben voor thema’s als wateroverlast, hitte en droogte. Dit kan onder andere door bescherming en herstel van ecosystemen en biodiversiteit.

Ook het VGRP (Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan) besteedt uitgebreid aandacht aan de thema’s die horen bij klimaatadaptatie. In het kader van de klimaatverandering hebben we in 2018 een klimaat stresstest laten uitvoeren. Deze test levert een eerste globale indruk voor de thema’s overstrooming, (grond)wateroverlast, hittestress, opwarming van oppervlaktewater en droogte. Hierbij is de huidige situatie afgezet tegen de te verwachten situatie in 2050. Door regenwater op straat te accepteren tussen de straatbanden, in groenvoorzieningen en te bufferen in de bodem kunnen zwaardere buien worden verwerkt. Met bovengrondse blauwgroene voorzieningen kunnen we tevens een bijdrage leveren aan het oplossen van andere klimaat gerelateerde problemen zoals hittestress en langdurige droogte. Groen en water in de openbare ruimte hebben ook een gunstig effect op de gezondheid (meer bewegen en ontspanning) en kan bijvoorbeeld worden gecombineerd met natuurontwikkeling. Het beleidsplan gaat uit van een positieve bijdrage aan klimaatadaptatie en dat vanuit beheer en onderhoud dus een positieve bijdrage wordt geleverd aan bijvoorbeeld hittestress en droogte.

Gemeentelijke Visie Mobiliteit 2023 – 2026

Met de vaststelling van de Gemeentelijke Visie Mobiliteit 2023 – 2026 ,op 29 september 2022, is de bestuurlijke ambitie voor de komende jaren op het gebied van verkeer en mobiliteit bekrachtigd. In deze visie wordt wederom hoog ingezet op het gebied van fietsen. Daarnaast zetten we in op mobiliteitstransitie, gedragsverandering en hanteren we een risico gestuurde aanpak als het gaat om het verbeteren van de verkeersveiligheid.

De Gemeentelijke Visie Mobiliteit is één van de kapstukken voor onze herinrichtingsprojecten en overige projecten binnen de gemeente Bergeijk. In de Gemeentelijke Visie Mobiliteit zijn ambities vastgesteld ten aanzien van fietsen, wegcategorisering en verkeersveiligheid. Het streven hierbij is om zo veel mogelijk “Werk-met-Werk” te maken. De Gemeentelijke Visie Mobiliteit en BORA IV hebben daarbij een belangrijke en sterke relatie met elkaar.

De Gemeentelijke Visie Mobiliteit biedt kaders voor herinrichtingsprojecten en biedt basis voor aanvullende maatregelen binnen projecten in het kader van de risico gestuurde aanpak. Vanuit de individuele beheerplannen worden enkel de vervangingskosten (voortkomend vanuit beheer en onderhoud) begroot en wordt niet gerekend met aanvullende maatregelen in het kader van de risico gestuurde aanpak. De

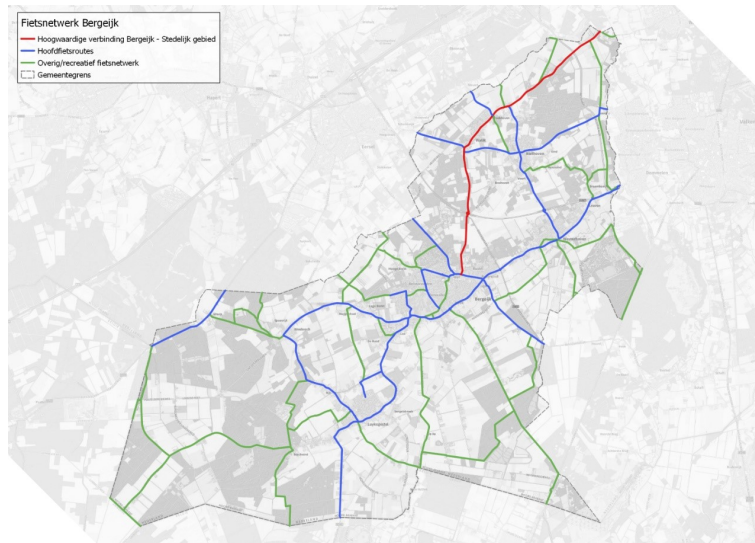
Gemeentelijke Visie Mobiliteit biedt de kapstok om voor herinrichtingsprojecten wel die extra middelen te vragen bij de begrotingscycli om zo het risico op verkeersongevallen terug te dringen.

De koppeling tussen de Gemeentelijke Visie Mobiliteit en BORA IV biedt ook de mogelijkheid om invulling te geven aan de wens van de gemeenteraad om meer aandacht te schenken aan de kwaliteit van fietspaden en fietsverbindingen. Uitgangspunt is om gelijktijdig met het onderhoud aan fietspaden de kwaliteit te verbeteren en het fietscomfort te verbeteren.

Onderhoudsgelden vanuit BORA IV zullen niet voldoende zijn om verbreding van fietspaden te financieren. Er zal in deze gevallen in het kader van de ambities uit de Gemeentelijke Visie Mobiliteit bij de begrotingscyclus naar aanvullende middelen gevraagd worden.

Concrete projecten die vanuit de Gemeentelijke Visie Mobiliteit naar voren komen voor de periode tot en met 2027 zijn:

- Fietsambitie
- Toeristische fietspaden
- Verbinding Eykereind – Mr. Pankenstraat – Nieuwstraat – Kennedylaan naar 30 km/uur

Arealen BORA IV

De arealen ten aanzien van het onderhoud zijn van belang voor BORA IV. Ten opzichte van BORA III zijn de arealen gestegen. De stijging van de arealen zijn hoofdzakelijk te relateren aan de groei van de gemeente Bergelijk. Door ontwikkeling van nieuwbouwwijken en uitbreiding van industrieterreinen verhogen de arealen. Daarnaast hebben we de afgelopen jaren in het kader van de Fietsambitie diverse nieuwe fietsverbindingen gerealiseerd welke er ook voor zorgen dat onze arealen zijn toegenomen. De uitbreiding van de arealen heeft invloed op de benodigde middelen om de openbare ruimte en de accommodaties op gemiddelde rapportcijfer 7 te blijven onderhouden.

	BORA III	BORA IV
Gebouwen en sportaccommodaties		
Accommodaties	65 stuks	68 stuks
Overige objecten	40 stuks	40 stuks
Groen en Spelen		
Bomen	37.000 stuks	38.000 stuks
Bepianting	295.000 m ²	298.500 m ²
Gras en Bermen	2.000.000 m ²	2.3000.000 m ²
Speelvoorzieningen	60 locaties	60 locaties
Wegen, Verkeer en Bruggen		
Vernaringen	2.004.000 m ²	2.825.000 m ²
Bruggen	41 stuks	41 stuks
Openbare verlichting en NUTS		
Lichtmasten	5.150 stuks	5.804 stuks

Verdere verdieping in de arealen binnen BORA IV zijn opgenomen in de beheerplannen die opgesteld zijn voor de verschillende gebiedsvelden.

Prijzontwikkelingen

Vanaf de start van BORA III in januari 2019 heeft de wereld te maken gehad met enorme prijsstijgingen. Deze prijsstijgingen hebben grote invloed op de benodigde middelen voor herinrichtingen en groot onderhoud, maar hebben ook effect op het dagelijks onderhoud. Voorbeelden zijn de grote stijging in brandstofkosten, maar ook kostenstijgingen in de aanleg van infra (materiaalkosten). Deze prijsstijgingen hebben invloed op de benodigde budgetten voor beheer en onderhoud de komende beleidsperiode.

Perioden	427A1: Grond-, weg- en waterbouw	4211a Wegen met open verharding	4211b Wegen met gestoten verharding	4213 Bruggen en tunnels; bouw van bru.	4221 Civieltechnische werken en bouw.	4291 Waterbouwkundige werken en bouw.	4312 Bouwrijp maken van terreinen	4321 Elektrische installatie
2015=100								
2012 januari	104,0	97,7	132,6	100,2	95,4	100,1	98,5	99,5
2013 januari	106,0	99,5	135,3	100,8	96,6	104,8	104,2	99,6
2014 januari	105,5	100,5	136,7	100,7	97,7	104,4	103,5	98,9
2015 januari	100,0	99,4	100,0	99,9	100,5	99,6	99,6	100,1
2016 januari	94,0	100,0	84,0	99,1	99,3	96,5	96,2	99,1
2017 januari	103,2	101,5	108,2	102,4	103,5	100,6	100,1	103,5
2018 januari	106,5	104,1	114,4	106,0	107,2	104,1	103,5	105,8
2019 januari	110,5	107,2	124,6	108,6	110,4	108,0	105,4	104,4
2020 januari	113,9	113,4	124,9	110,4	116,3	113,5	110,4	105,7
2021 januari	114,0	114,2	118,2	114,7	119,0	114,9	110,5	106,1
2021 april	117,6	114,9	128,6	116,2	123,4	116,5	111,1	107,5
2021 juli	120,5	118,6	132,5	122,0	125,4	118,1	113,2	111,2
2021 oktober	121,9	116,2	137,5	123,6	121,5	119,5	115,5	115,0
2022 januari*	126,9	120,0	140,0	127,5	120,4	125,6	121,5	117,9
2022 april*	140,8	124,9	160,0	130,0	137,7	136,2	132,0	129,8
2022 juli*	141,5	127,6	177,0	137,6	136,6	132,2	126,4	127,5
2022 oktober*	140,5	129,6	161,2	136,5	145,4	137,4	130,7	126,2
2023 januari**	139,1	134,4	155,2	136,4	142,0	139,3	136,9	124,6
2023 april**	140,2	135,9	155,5	136,9	145,9	141,6	136,4	123,7

Bron: CBS

3. Focus op meerwaarde

De gemeente Bergelijk streeft ernaar om de leefbaarheid, duurzaamheid en participatie in onze gemeenschap te borgen en waar mogelijk te verbeteren of te verhogen. Om dit te realiseren, is het essentieel om een effectief en efficiënt beheer van de openbare ruimte en accommodaties te waarborgen. Met het oog op het verleden, waarbij het technisch beheer een score van 7 behaalde, willen we nu een stap verder gaan en de FOCUS leggen op het creëren van **meerwaarde**. Dit beleidsplan vormt de leidraad voor ons streven naar verbetering en innovatie.

Meerwaarde door ruimte te geven aan ontwikkelingen en innovaties

We erkennen dat de behoeften en wensen van onze inwoners voortdurend wijzigen, uiteenlopen en zich aanpassen. Daarom streven we ernaar om ruimte te geven aan nieuwe ontwikkelingen op het gebied van leefbaarheid, duurzaamheid en participatie. We zullen actief luisteren naar de stemmen van onze inwoners en belanghebbenden, zodat we hun behoeften kunnen peilen, begrijpen en hierop kunnen inspelen binnen het beheer van de openbare ruimte en onze accommodaties.

Daarnaast is het bedrijfsleven en zijn de aannemers volop bezig met diverse innovaties. We volgen deze innovaties en bezien per project en bij beheer en onderhoud welke innovaties bij kunnen dragen aan de verschillende speerpunten uit dit beleidsplan. Een voorbeeld daarvan is bijvoorbeeld het project fietspad Eerselsedijk waar uitneembare betonplaten zijn toegepast zodat bij werkzaamheden van kabels en leidingen de platen makkelijk uitneembaar en terug plaatsbaar zijn. Hierdoor blijft de kwaliteit en met name het comfort van het fietspad langer gewaarborgd.

Meerwaarde door verbeteren van leefbaarheid, veiligheid en aantrekkelijkheid van de gemeente Bergeijk

Het bevorderen van een groene en gezonde leefomgeving is een van de speerpunten in de gemeente Bergeijk. We investeren in het onderhoud en de verbetering van de openbare ruimte, zoals parken, pleinen en straten. Daarnaast besteden we ook aandacht aan het vergroenen van het gemeentelijk bezit en het bevorderen van de biodiversiteit. Hierbij streven we naar een gezonde, nog groenere en aantrekkelijke leefomgeving voor alle inwoners. Daarbij hebben we aandacht voor de eigendommen van de inwoners zelf en de invloed die de gemeente daarop uit kan oefenen.

Met de investeringen die we de komende jaren doen om wijken / gebieden her in te richten, streven we naar een complete impuls op het verbeteren van de leefbaarheid. Met de uitvoering van onze FOCUS-projecten verbeteren we de leefomgeving van onze inwoners en de leefbaarheid.

Een goede openbare ruimte en goede accommodaties zijn het bindmiddel in onze samenleving. Voor een goede leefbaarheid zijn bepaalde voorzieningen noodzakelijk in de aan verandering onderhevige samenleving. Het vormt de basis voor het openbare leven. Het zijn de plekken waar mensen elkaar ontmoeten, naar hun werk gaan, spelen, sporten en ontspannen. Het beheer van deze openbare ruimte en accommodaties is daarmee één van de belangrijkste werkerreinen van de gemeente.

We streven naar een veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Ook wat betreft het onderhouden van de verharde en onverharde wegen en paden. De komende jaren leggen we het accent op de risico gestuurde aanpak in lijn zoals vastgesteld in de Gemeentelijke Visie Mobiliteit. In de openbare ruimte gaat het niet alleen over risico's op ongevallen maar ook over de toegankelijkheid van onze openbare ruimte. Met risicogestuurd onderhoud leggen we de prioritering daar waar deze het meeste van belang is. Zorgen voor goed toegankelijke voetpaden rondom de accommodaties voor ouderen draagt bij aan het langer zelfstandig gebruik maken van de openbare ruimte voor deze doelgroep. Veilige voet- en fietspaden stimuleren het gebruik hiervan door zwakkere verkeersdeelnemers.

Ten aanzien van onze bruggen steken we in op herkenbaarheid. De bruggen liggen op plekken in het landschap waar fietser, wandelaars en toeristen even kunnen stoppen en stilstaan om te genieten van de brug en de directe omgeving.

Met een groene omgeving welke voor eenieder toegankelijk is, verbeteren we de leefbaarheid. Daarnaast dragen speelvoorzieningen bij aan de beleving en toegankelijkheid van deze openbare ruimte. Speel-

voorzieningen vergroten de leefbaarheid in onze kernen en zorgen ervoor dat eenieder langer deel kan nemen aan de samenleving.

Met een mooie groene openbare ruimte, aantrekkelijke accommodaties en bijvoorbeeld eyecatchers in de vorm van onze brugleuningen dragen we bij aan de aantrekkelijkheid van onze gemeente.

Meerwaarde door het versterken van duurzaamheid

Duurzaamheid vormt een belangrijk aspect in ons beleid. We zullen streven naar een duurzaam beheer van de openbare ruimte en accommodaties, waarbij we rekening houden met energie-efficiëntie, waterbeheer, afvalreductie en het gebruik van duurzame materialen. Daarnaast ondersteunen we initiatieven die gericht zijn op het beïnvloeden van duurzaam gedrag bij inwoners en het stimuleren van hernieuwbare energiebronnen.

De komende beleidsperiode willen we ook de manier waarop we onderhoud gaan uitvoeren laten aansluiten bij de huidige tijdsgeest waarin duurzaamheid en circulariteit belangrijke thema's zijn. We bekijken bijvoorbeeld de mogelijkheden voor reflectieasfalt. Een lichtkleurige toplaag draagt bij aan een duurzame omgeving. Lichtkleurig asfalt verhoogd enerzijds de verkeersveiligheid doordat dit in het donker meer reflectie van licht geeft maar draagt ook bij aan hittestress doordat de toplaag minder warmte absorbeert.

Met ecologisch beheer binnen de kom en optimaliseren van het ecologische beheer buiten de kom, dragen we bij aan duurzaamheid, treffen we klimaat-adaptieve maatregelen en versterken we de biodiversiteit. In de ogen van veel mensen groeien bomen vanzelf. Het belang van boomwortels en de bodem is vaak onbekend maar fundamenteel voor het behouden en optimaliseren van de vele functies welke bomen kunnen vervullen. Bomen kunnen uiteenlopende functies vervullen, waarmee invulling gegeven kan worden aan verschillende thema's zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit, en waardevolle leefomgeving. Bij functies moet je denken aan: Verkoeling, energiebesparing, waterbuffering en circulariteit maar ook de variatie in ecosysteemdiensten, bodemverrijking en leefomgeving Flora en Fauna alsmede geluidswering, luchtzuivering, en tijdsbeleving. Zogenaamde ecosysteemdiensten. Om een gedegen investering, financiering en beheer van bomen te realiseren moeten de functies, de betekenis en de waarde van bomen duidelijk zijn.

We zetten ten aanzien van onze openbare verlichting in op het verlagen van het energiegebruik en daarmee het verlagen van de jaarlijkse energielasten. Toepassing van dimlicht en dynamische verlichting draagt bij aan het sterker laten dalen van het energieverbruik. Het toepassen van deze technieken en de effectiviteit daarvan onderzoeken we verder de komende beleidsperiode.

We bekijken de mogelijkheden voor natuur inclusieve maatregelen en natuur inclusief bouwen. Hierbij valt te denken aan groene daken, groene gevels en overige klimaat adaptieve maatregelen.

Het gebruik van elektrisch vervoer binnen onze gemeente neemt toe. Naast de ambities die we hebben ten aanzien van elektrisch rijden en de daarbij behorende laadinfrastructuur onderzoeken we technieken ten aanzien van de openbare ruimte om elektrisch laden en objecten in de openbare ruimte (bijvoorbeeld lichtmasten) te combineren. We volgen de ontwikkelingen hieromtrent en bij voldoende kansrijkheid voeren we pilots uit.

Meerwaarde door het bevorderen van participatie

Participatie van inwoners en belanghebbenden is cruciaal voor het creëren van een betrokken gemeenschap. We stimuleren actieve betrokkenheid door middel van informatievoorziening, consultatie en samenwerking. We organiseren openbare bijeenkomsten, maken gebruik van digitale platforms en andere communicatiemiddelen om de dialoog met onze inwoners te bevorderen. Hierdoor kunnen we gezamenlijk beslissingen nemen en een breed draagvlak creëren voor onze plannen.

Bij investeringen passen we actieve burgerparticipatie toe. We werken met klankbordgroepen om te komen tot een gedragen ontwerp voor de herinrichting van de openbare ruimte. Door een goede burgerparticipatie zorgen we ervoor dat burgers betrokken zijn en deel uitmaken van gemaakte keuzes bij de herinrichting van de openbare ruimte.

Door middel van ons integraal beheercontract van groen zetten we in op het verhogen van participatie. Dit wijkt deels af van het traditionele groenonderhoud op beeldkwaliteit. Met gerichte communicatie, participatie en educatie gericht op doelgroepen betrekken we onze inwoners beter bij de openbare ruimte en laten we ze deelgenoot maken van deze openbare ruimte.

Meerwaarde vanuit brede welvaart en schaa sprong regio Eindhoven

Brede welvaart is een thema wat van steeds groter belang wordt. Brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden. Het gaat hierbij om zaken als gezondheid, onderwijs, ecologie, milieu en leefomgeving, sociale cohesie en (on)veiligheid. Naast een goede leefomgeving en openbare ruimte is het van belang dat het voorzieningenniveau op orde is en dat iedereen kan deelnemen aan de samenleving. Vanuit BORA IV dragen we ons steentje bij om de openbare ruimte goed op orde te maken, het voorzieningenniveau op orde te houden en we spannen ons in voor een betere mobiliteit en bereikbaarheid. We zorgen ervoor dat de openbare ruimte en accommodaties inclusief zijn dat en dat iedereen kan blijven deelnemen aan de samenleving. Daarnaast dragen we met natuur- en bosbeheer en waterberging bij aan ecologie en spelen we in op de klimaatverandering.

De Brainportregio Eindhoven is volop in ontwikkeling. We staan voor een schaa sprong die grote invloed heeft op de gehele regio rondom het stedelijk gebied Eindhoven. In het Verstedelijkingsakkoord is reeds vastgesteld dat op zijn minst 72.000 extra arbeidsplaatsen en extra 62.000 woningen nodig zijn. Deze ontwikkelingen hebben naast een grote invloed op de bereikbaarheid ook invloed op de leefomgeving

en op de leefbaarheid van de kleine kernen. Naast dat de schaa sprong er voor zorgt dat ook gemeente Bergeijk woningbouwplannen moet blijven ontwikkelen en daarmee de arealen in de komende jaren zullen toenemen, dienen ook de openbare ruimte en voorzieningen op orde te zijn en moeten we blijven zorgen voor leefbare kernen. Met de bestuursopdracht voor de Kempische Ontwikkelstrategie heeft de raad uitdrukkelijk opdracht gegeven om de gevolgen van de schaa sprong vanuit alle aspecten van brede welvaart te bekijken. Vanuit BORA IV dragen we bij aan de schaa sprong door in te blijven zetten op leefbare kernen en op het groene karakter van onze kernen.

In het kader van brede welvaart vervullen accommodaties verschillende functies en dienen meerdere doelen, van maatschappelijk tot veiligheid en bedrijfsvoering. Naast de primaire doelen hebben accommodaties ook een belangrijke sociale rol in de gemeenschap. Ze dienen als ontmoetingsplaats, kunnen een symbool zijn voor een eigen identiteit en zorgen voor een bepaalde trots onder de inwoners. Gebouwen en de functies bepalen deels het karakter van een gemeenschap en dragen in grote mate bij aan de kwaliteit van leven. Het ontwerpen, bouwen en goed onderhouden van gebouwen is dan ook van groot belang voor de gemeenschap en draagt bij aan de algehele welvaart en levenskwaliteit. Accommodaties kunnen door verenigingen als middel ingezet worden om te ontmoeten en te verbinden. Technisch goede accommodaties zijn van groot belang voor de functionaliteit en het op niveau houden van het voorzieningenniveau.

Meerwaarde met een meetbare waardering

In dit beleidsplan blijft een score van 7 het uitgangspunt, ongeacht of deze score technisch of op een andere manier meetbaar is. Hoewel de exacte meetmethode mogelijk kan verschillen, streven we er nog steeds naar om een behoorlijk niveau van beheer en kwaliteit te behouden. We erkennen dat er verschillende aspecten zijn die kunnen bijdragen aan de meerwaarde van de openbare ruimte en accommodaties, zoals esthetiek, functionaliteit, duurzaamheid en gebruikerstevredenheid. Daarom zullen we bij het beoordelen van de score rekening houden met diverse factoren, waarbij het uiteindelijke doel blijft om een positieve bijdrage te leveren aan de leefbaarheid, duurzaamheid en participatie in de gemeente Bergeijk.

Uitgangspunt is het op kleine schaal wijzigingen doorvoeren in het beheer van de openbare ruimte en accommodaties. Deze wijzigingen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op verbeteringen in onderhoudsprocessen, efficiëntere inzet van middelen of het implementeren van nieuwe duurzame initiatieven. Voordat we deze wijzigingen op grotere schaal uitrollen, hechten we veel waarde aan de tevredenheid van de betrokkenen, waaronder inwoners, gebruikers en belanghebbenden. We zullen de impact en effectiviteit van de wijzigingen zorgvuldig monitoren en evalueren. Als blijkt dat de wijzigingen positieve resultaten en tevredenheid opleveren, overwegen we om ze verder uit te rollen naar andere gebieden binnen de gemeente Bergeijk.

Het streven is om geleidelijk en op basis van succesvolle implementaties en positieve feedback, verbeteringen en vernieuwingen op grotere schaal toe te passen. Op deze manier kunnen we zorgen voor een gedegen en stapsgewijze verbetering van het beheer van de openbare ruimte en accommodaties, waarbij we rekening houden met de behoeften en tevredenheid van de betrokkenen.

We streven ernaar om de openbare ruimte en accommodaties in de gemeente Bergeijk te verbeteren. Door ruimte te geven aan ontwikkelingen op het gebied van leefbaarheid, duurzaamheid en participatie, streven we naar een meerwaarde voor onze inwoners. We zetten ons in voor een hoogwaardige leefomgeving, duurzaam beheer en een betrokken gemeenschap. Samen met onze inwoners en belanghebbenden zullen we werken aan een gemeente waar het prettig wonen, werken en recreëren is, zowel voor de huidige als toekomstige generaties.

4. Toekomst BORA

De vele ontwikkelingen gezien woningbouwopgaven, de schaa sprong, brede welvaart en de klimaatverandering maken het van belang dat we met BORA verder vooruit kijken. BORA gaat weliswaar over het beheer van de openbare ruimte, maar de openbare ruimte die we beheren en de toekomstige openbare ruimte die we moeten beheren zijn cruciaal voor de leefbaarheid van onze kernen. De ambities van de gemeente die vastliggen in de omgevingsvisie en de ambities van de gemeenteraad gaan over leefbare kernen, het blijven vergroenen van de leefomgeving en elke burger deel te laten nemen aan de maatschappij. De openbare ruimte speelt daarin een cruciale rol.

Vraag om dynamiek

Ten tijde van het opstellen van dit beleidsplan is het nog niet duidelijk wat de effecten van zowel de schaa sprong als de brede welvaart gaan zijn op de kwaliteit van leven in de gemeente Bergeijk. Los van deze ontwikkelingen staat dat we een groene gemeente willen blijven met een kwalitatieve en inclusieve leefomgeving. Het tempo van ontwikkeling die we doormaken vraagt om ruimte voor dynamiek en voortschrijdend inzicht. We stellen BORA IV weliswaar vast voor 4 jaar maar we zien het echt als een dynamisch plan. Het tempo van ontwikkeling in onder meer de woningbouw, industrie en nieuwe fietspaden vraagt om regelmatig de arealen ten aanzien van deze uitbreidingen te actualiseren. Elke nieuwe woonwijk die wordt gerealiseerd, elk industrieterrein dat wordt ontwikkeld, elk nieuw fietspad wat wordt aangelegd en elke accommodatie die wordt gerenoveerd heeft effect op het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en accommodaties. In de komende jaren zullen de arealen alleen maar blijven uitbreiden. Dit heeft effect op de voorziening BORA (welke 25 jaar vooruit kijkt) en de exploitatie. Meer areaal zorgt voor een hogere inspanning in het kader van het dagelijks beheer en groot

onderhoud. De keuze die we als gemeente maken aangaande nieuwe woningbouw, nieuwe fietspaden, betere en duurzamere accommodaties betekent ook direct een keuze voor een extra inspanning in het kader van het beheer en onderhoud.

Ten behoeve van de start van dit beleidsplan ligt de basis van de arealen in het jaar 2023. Vanaf 2025 worden de arealen jaarlijks in de PPN en Begrotingscyclus geactualiseerd op basis van de data van het voorgaande jaar en op basis van het dan geldende prijspeil. De benodigde middelen om deze arealen te onderhouden worden gelijktijdig geactualiseerd op basis van het dan geldende prijspeil. Hiermee zorgen we ervoor dat de arealen op orde blijven en we de onze arealen kunnen blijven beheren en onderhouden op basis van de uitgangspunten van BORA IV.

Invloeden op BORA

Er liggen diverse uitdagingen voor ons. We moeten bouwen voor alle doelgroepen, we moeten de leefomgeving de kwaliteit bieden die het prettig wonen maakt in de gemeente Bergeijk. Het kan lastig zijn om deze uitdagingen samen te laten gaan omdat het bouwen voor alle doelgroepen druk zet op de exploitatie van woningbouwontwikkelingen. Vanuit BORA streven we er echter wel naar de openbare ruimte binnen deze woningbouwontwikkelingen leefbaar in te richten, met kwalitatieve/duurzame materialen. Daarnaast streven we er naar om de wateropgave van de woningbouwontwikkeling binnen het te ontwikkelen gebied op te vangen.

Keuzes die gemaakt worden ten aanzien van woningbouwontwikkelingen in relatie tot de parkeernorm, hoeveelheid openbaar groen, kwaliteit van materialen en keuzes in waterhuishouding hebben invloed op de openbare ruimte. Daarnaast hebben keuzes die op andere beleidsvelden gemaakt worden zoals duurzaamheid, toegankelijkheid, sociale veiligheid, parkeren en dergelijke effect op het beheer en onderhoud van onze openbare ruimte en accommodaties en de daar onderliggende beheerplannen en noodzakelijke budgetten.

Een kwalitatieve en inclusieve leefomgeving

Uitgangspunten voor het realiseren van leefbare woonomgevingen zijn omschreven in de Richtlijnen Inrichting Openbare Ruimte (RIOR). Het streven van de RIOR is het verbeteren en waarborgen van de kwaliteit van de openbare ruimte. Deze kwaliteit kan worden gezien in zowel technische, functionele als sociale zin. Met technische en functionele kwaliteit wordt bedoeld dat gebruikte materialen, inrichtingen, ontwerpen etc. ook duurzaam in beheer en onderhoud dienen te zijn. Dat wil ook zeggen dat tijdens ontwerp en uitvoering wordt gekozen voor duurzame oplossingen en dat oplossingen na de ontwerp- en uitvoeringsfase een gewaarborgde kwaliteit blijven behouden over een groot tijdsbestek. Met sociale kwaliteit wordt bedoeld dat ontwerp en inrichting een sociaal veilige uitstraling moeten bezitten.

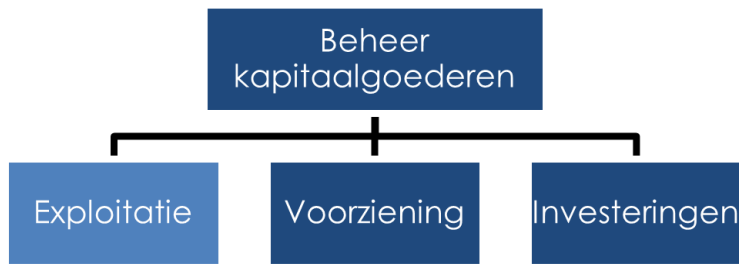
Ruimte voor ontwikkelingen en innovaties

Met BORA IV willen we ruimte bieden voor ontwikkelingen en innovaties, onderdeel van de meerwaarde die we de komende beleidsperiode willen gaan bieden. We staan open voor nieuwe initiatieven en ideeën en denken mee in ontwikkelingen die bijdragen aan klimaat- en duurzaamheid doelstellingen. We bieden ruimte voor de schaa sprong en groei in onze gemeente met daarbij als kapstok brede welvaart en de kwaliteit van de leefomgeving. Wanneer nieuwe innovaties op ons af komen, bezien we de mogelijkheden binnen onze gemeente. Wanneer deze mogelijkheden zich voor doen stellen we voor om met pilots uit te voeren welke middels de perspectievennota en de begrotingscyclus aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

BORA is dynamisch en staat open voor ontwikkelingen en is daarmee toekomstproof.

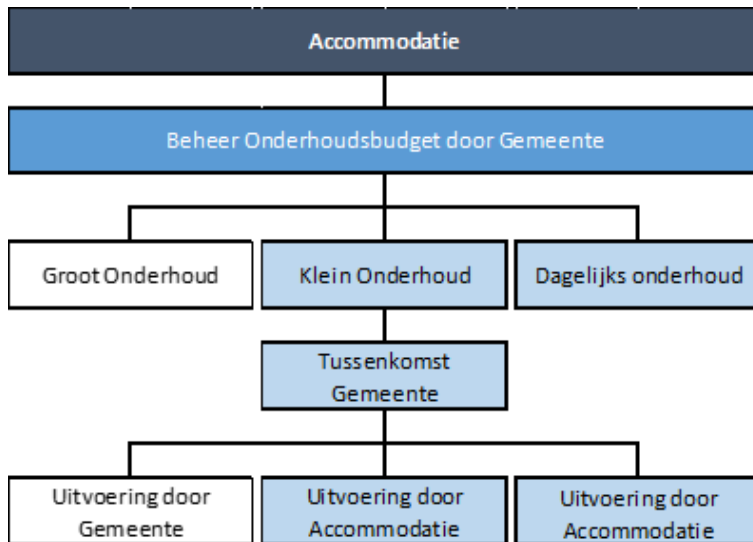
5. Exploitatie

Klein, dagelijks, jaarlijks repeterend onderhoud wordt ten laste gebracht van de exploitatie. In de bijlagen zijn de beheerplannen opgenomen met betrekking tot het beheer van alle gemeentelijke accommodaties, wegen, bruggen, wegmeubilair, groen, spelen en openbare verlichting. Onderstaande een algemene beschrijving, highlights en samenvatting met betrekking tot de financiële consequenties.

Accommodaties

De TUOB-systematiek heeft zich in het verleden bewezen. De systematiek laat zich het beste uitleggen aan de hand van onderstaand schema:

Om zelfwerkzaamheid te stimuleren en de sociale cohesie te vergroten heeft de vereniging de mogelijkheid om de uitvoering van het volledige klein- en dagelijks onderhoud van de gemeente over te nemen. Verenigingen worden dan actief betrokken bij onderhoud en zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van bepaalde onderhoudstaken. Een gezamenlijke verantwoordelijkheid vergroot de sociale cohesie en heeft een positieve uitwerking op de band met de gemeente. Wil of kan men dit niet, dan blijft overeind dat er een vergoeding aan de gemeente moet worden betaald.

Wegen

De exploitatie van wegen is opgebouwd uit diverse onderdelen en werkzaamheden die jaarlijks terugkeren. In relatie tot de ambities van de Gemeentelijke Visie Mobiliteit worden jaarlijks de vrijliggende (toeristische) fietspaden geborsteld en worden de grasranden verwijderd zodat de breedte van deze fietspaden optimaal gebruikt kan worden. Dit komt het fietsen in de gemeente Bergeijk ten goede.

Bruggen

Binnen de exploitatie bruggen wordt het klein, jaarlijks terugkerend onderhoud begroot. Het betreft hier het reinigen van alle bruggen en het onderhoud van de metselwerkmuurtjes. Het reinigen van alle objecten werd in het verleden ad hoc en op basis van meldingen door onze buitendienst uitgevoerd. Dit gaan we vanaf het beleidsplan BORA IV structureler doen.

Wegmeubilair

Afgezien van klein onderhoud van ons wegmeubilair willen we met betrekking tot de verkeersborden de kwaliteit in de komende jaren verbeteren/op peil brengen. Vanuit landelijke regelingen wordt in steeds verdere mate verplicht om verkeersborden goed in beeld te hebben en locaties van verkeersborden via dataportalen te ontsluiten. Komende jaren wordt het areaal aan verkeersborden beter in beeld gebracht. Dit draagt bij aan het beter inzichtelijk krijgen van het areaal maar biedt ook kansen om met slimme technologieën als "adaptive cruise-control" in de verdere toekomst invloed uit te oefenen op de snelheid van het verkeer. Dit doordat de "slimmere" auto's verkeersborden kunnen herkennen en hun snelheid automatisch daar op aan kunnen passen.

Groen

Het beheer van het groenareaal binnen de bebouwde kom is grotendeels gebaseerd op een integraal contract met uitvoering in de vorm van een bouwteamovereenkomst. Dit contract zorgt naast het dagelijks onderhoud er ook voor dat we meer kunnen doen met burgerparticipatie en ook beter in kunnen spelen op onze klimaat- en biodiversiteitsdoelstellingen.

Spelen

Al jaren wordt ingezet op speel- en sportvoorzieningen voor alle doelgroepen met een lange levensduur en beperkte onderhoudskosten. Deze voorzieningen worden doorheen het jaar visueel gecontroleerd door onze eigen dienst en één keer per jaar worden alle speel- en sportvoorzieningen geïnspecteerd door een extern bedrijf. Alle gegevens (logboeken) worden digitaal bijgehouden. De toestellen zijn veelal uitgevoerd in aluminium, rvs, kunststof en of verduurzaamd hout. De toestellen worden zo geproduceerd dat er minder onderhoud nodig is en tevens worden ze steeds meer hufterproof. In de komende beleidsperiode zetten we vooral in op het vervangen van de nog aanwezige 'oudere' speelvoorzieningen.

Openbare verlichting

In het duurzaamheidsprogramma BERGEIJKENERGY heeft de gemeente Bergeijk de ambitie gesteld om energieneutraal te zijn in het jaar 2030. De grootschalige ombouw naar LED-verlichting draagt daar substantieel aan bij. Op dit moment wordt de openbare verlichting in de nacht gedimd. Dit levert energiebesparing op. Naast het dimmen van de verlichting wordt ook gekeken om LED-verlichting dynamisch uit te voeren. Bij dynamische verlichting brandt deze alleen (voor 100%) als daar vraag naar is. Dat kan betekenen dat wanneer er bijvoorbeeld 's-nachts niemand op straat is de verlichting nog verder terug dimt dan nu standaard is ingesteld en pas feller gaat branden wanneer er iemand op straat is. Dit bespaart extra energie.

Op basis van levensduur van de traditionele lampen werd jaarlijks een gedeelte van de lampen vervangen (geremplaceerd). Vanuit Europese wetgeving is het toepassen van kwikhoudende lampen vanaf 2023 niet meer toegestaan. Dat betekent dat een gedeelte van ons areaal in de toekomst niet meer geremplaceerd kan worden met de traditionele lampen. Om die reden is in 2022 nog een grootschalige groepsremplace uitgevoerd. De armaturen waarin deze lampen zijn vervangen zijn over enkele jaren, als de lampen weer vervangen zouden moeten worden, afgeschreven en moeten om die reden dan vervangen worden. Ledlampen hoeven niet meer vervangen worden. Die gaan mee tot einde levensduur van het armatuur. Vanaf 2024 komt het uitvoeren van groepsremplace te vervallen.

Om de levensduur van een LED armatuur te bevorderen moeten deze armaturen wel periodiek gereinigd worden. De kosten voor het reinigen worden vanaf 2024 voor het eerst opgenomen in de begroting.

Financieel

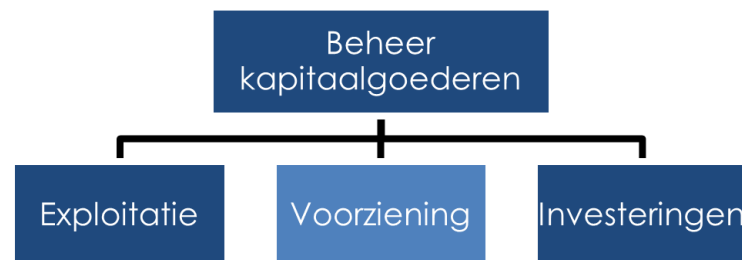
Als gevolg van de geactualiseerde beheerplannen wijzigt in enkele gebieden het benodigd jaarlijks exploitatiebudget. De exploitatiekosten voor de periode van BORA IV zijn opgenomen in onderstaande tabel.

(* = voordeel, -/- = nadeel)	2024			2025		
	BORA 3	BORA 4	Vershill	BORA 3	BORA 4	Vershill
Exploitatie	€ 616.000	€ 602.000	€ 14.000	€ 622.000	€ 603.000	€ 19.000
Accommodaties	€ 198.000	€ 234.000	€ -36.000	€ 199.000	€ 230.000	€ -31.000
Openbare Verlichting	€ 347.000	€ 386.000	€ -39.000	€ 362.000	€ 395.000	€ -43.000
Wegen & Bruggen	€ 1.634.000	€ 1.634.000	€ -	€ 1.662.000	€ 1.637.000	€ 15.000
Groen	€ 80.000	€ 113.000	€ -33.000	€ 81.000	€ 115.000	€ -34.000
Spelen	€ 28.000	€ 27.000	€ 1.000	€ 29.000	€ 27.000	€ 2.000
Wegmeubilair	€ 2.903.000	€ 2.996.000	€ -93.000	€ 2.935.000	€ 3.007.000	€ -72.000
Eindtotaal	€ 2.903.000	€ 2.996.000	€ -93.000	€ 2.935.000	€ 3.007.000	€ -72.000

(* = voordeel, -/- = nadeel)	2026			2027		
	BORA 3	BORA 4	Vershill	BORA 3	BORA 4	Vershill
Exploitatie	€ 628.000	€ 603.000	€ 25.000	€ 628.000	€ 604.000	€ 24.000
Accommodaties	€ 201.000	€ 226.000	€ -25.000	€ 201.000	€ 223.000	€ -22.000
Openbare Verlichting	€ 357.000	€ 386.000	€ -29.000	€ 357.000	€ 395.000	€ -38.000
Wegen & Bruggen	€ 1.669.000	€ 1.640.000	€ 29.000	€ 1.669.000	€ 1.640.000	€ 29.000
Groen	€ 82.000	€ 117.000	€ -35.000	€ 82.000	€ 117.000	€ -35.000
Spelen	€ 29.000	€ 27.000	€ 2.000	€ 29.000	€ 27.000	€ 2.000
Wegmeubilair	€ 2.966.000	€ 2.999.000	€ -33.000	€ 2.966.000	€ 3.006.000	€ -40.000
Eindtotaal	€ 2.966.000	€ 2.999.000	€ -33.000	€ 2.966.000	€ 3.006.000	€ -40.000

6. Voorzieningen

Groot onderhoud wordt ten laste gebracht van de voorziening. In de bijlagen zijn de beheerplannen opgenomen met betrekking tot het beheer van alle gemeentelijke accommodaties, wegen, bruggen, wegmeubilair, groen, spelen en openbare verlichting. Onderstaande een algemene beschrijving, highlights en samenvatting met betrekking tot de financiële consequenties. De hoogte van de storting in de voorziening onderhoud wordt bepaald aan de hand van het 25-jaarlijks gemiddelde uit de meerjarenonderhoudsplanung.

Accommodaties

De “groot-onderhouds-werkzaamheden” betreffen met name werkzaamheden die essentieel zijn voor instandhouding van het gebouw en/of accommodatie. Deze hebben veelal te maken met de constructie, de schil van het gebouw en de installaties. Bij een gebouw moet deze voldoen aan de wettelijke eisen en kaders en is gebouwveiligheid van groot belang. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan legionella-beheer, liftkeuringen, NEN 3140 (elektra) en diverse keuringen van technische installaties.

Uitgangspunt voor de hoogte van de voorziening is het in stand houden van het onderhoudsniveau 7. Deze kwaliteitsscore wordt bepaald aan de hand van NEN2767 (conditiemeting voor gebouwen).

Wegen

Op basis van inspecties van het volledige areaal wordt het groot onderhoud gepland. Met BORA IV gaan we risico gestuurd beheren. Wanneer op basis van risico's een prioritering wordt gemaakt dan scoort bijvoorbeeld een voetpad met ongelijk liggende tegels hoger dan een parkeervak met ongelijk liggende tegels. Risicovolle locaties worden eerder aangepakt dan minder risicovolle locaties. Daardoor kan het voorkomen dat verhardingen die minder slecht zijn van kwaliteit, eerder voor onderhoud in aanmerking komen dan verhardingen die slechter van kwaliteit zijn. Hierbij houden we rekening met de uitgangspunten van de Gemeentelijke Visie Mobiliteit en de risico gestuurde aanpak.

Bruggen

Binnen de voorziening bruggen worden de grootschalige onderhoudskosten op jaarbasis begroot. In 2022 heeft een inspectie van alle bruggen plaatsgevonden. Op basis van die inspectieresultaten zijn de onderhoudswerkzaamheden voor de komende jaren geactualiseerd.

Grootschalige onderhoudswerkzaamheden bestaan in hoofdzaak uit de volgende werkzaamheden:

1. Onderhoud aan beton- en metselwerkconstructies;
2. Schilderen van stalen leuningen;
3. Onderhoud aan houten brugdekken en houten leuningen;
4. Uitvoeren van de visuele inspectie.

Groen

Groen is een belangrijke drager van de inrichting van de buitenruimte. Belangrijk voor leefbaarheid en vitaliteit van wijken, dorpen, platteland en regio. In combinatie met groot onderhoud van wegen wordt gelijktijdig ook onderhoud aan het groen naast die wegen uitgevoerd. De benodigde middelen in de voorziening groen hangen dan ook samen met de voorziening wegen.

Openbare verlichting

Binnen de voorziening openbare verlichting worden enkel de planmatige onderhoudskosten op jaarbasis begroot. De begrootte werkzaamheden bestaan uit het schilderen van lichtmasten en het reinigen van armaturen.

In 2021 is in het kader van een bezuiniging besloten om lichtmasten niet langer te schilderen. Het schilderen van lichtmasten dient vooral het uiterlijk aanzien en heeft maar een zeer beperkt effect op de levensduur van masten. De levensduur van een mast is gemiddeld 50 jaar. Het niet schilderen van lichtmasten heeft echter tot gevolg dat de uitstraling van de masten er op achteruit gaat. Op een bepaald moment zal de behoefte voor het schilderen van de masten weer ontstaan.

LED-verlichting is de afgelopen jaren tot volle wasdom gekomen. Reeds gepland en in de begroting vastgesteld is het uitvoeringsprogramma omvorming naar LED-verlichting. De gemeente heeft de gelegenheid opgepakt om de kwaliteit van de verlichting te verbeteren en de uitstoot van CO2 terug te dringen. Deze investering heeft een positief effect op de energiekosten (exploitatie).

Financieel

Als gevolg van de keuzes en programma's voor de komende periode, wijzigen in de gebieden de stortingen in en onttrekkingen uit de voorzieningen. In onderstaande tabellen worden de verschillen tussen BORA 3 en BORA 4 inzichtelijk gemaakt voor de stortingen en onttrekkingen in de periode 2024-2027 voor de verschillende voorzieningen. In de tabellen en grafieken, die op de volgende pagina's volgen, geven we per beheerplan een overzicht van 10 jaar. Voor de financiële doorkijk van 25 jaar verwijzen we naar de betreffende beheerplannen.

Stortingen:

Voorzieningen	2024-2027		
	BORA 3	BORA 4	Verschil
Voorziening Accommodaties	€ 856.000	€ 1.243.000	€ -387.000
Voorziening Openbare Verlichting	€ 11.000	€ 14.000	€ -3.000
Voorziening Wegen & Bruggen	€ 815.000	€ 973.000	€ -158.000
Voorziening Groen	€ 34.000	€ 26.000	€ 8.000
Eindtotaal	€ 1.716.000	€ 2.256.000	€ -540.000

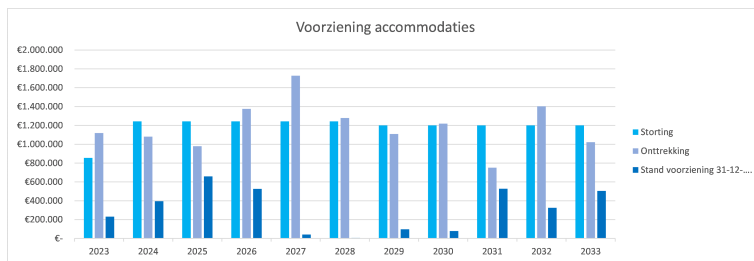
Onttrekkingen:

(+ = voordeel, -/ = nadeel)	2024			2025		
Voorzienen	BORA 3	BORA 4	Verschil	BORA 3	BORA 4	Verschil
Voorziening Accommodaties	€ 759.000	€ 1.080.000	€ -321.000	€ 678.000	€ 979.000	€ -301.000
Voorziening Openbare Verlichting	€ 6.000	€ 12.000	€ -6.000	€ 6.000	€ 16.000	€ -10.000
Voorziening Wegen & Bruggen	€ 747.000	€ 1.408.000	€ -661.000	€ 1.375.000	€ 1.038.000	€ 337.000
Voorziening Groen	€ 31.000	€ 38.000	€ -7.000	€ 49.000	€ 31.000	€ 18.000
Endotaal	€ 1.543.000	€ 2.538.000	€ -995.000	€ 2.108.000	€ 2.064.000	€ 44.000

(+ = voordeel, -/ = nadeel)	2026			2027		
Voorzienen	BORA 3	BORA 4	Verschil	BORA 3	BORA 4	Verschil
Voorziening Accommodaties	€ 1.006.000	€ 1.376.000	€ -370.000	€ 527.000	€ 1.727.000	€ -1.200.000
Voorziening Openbare Verlichting	€ 6.000	€ 15.000	€ -9.000	€ 6.000	€ 11.000	€ -5.000
Voorziening Wegen & Bruggen	€ 1.193.000	€ 1.212.000	€ -19.000	€ 1.112.000	€ 924.000	€ 188.000
Voorziening Groen	€ 41.000	€ 36.000	€ 5.000	€ 25.000	€ 27.000	€ -2.000
Endotaal	€ 2.246.000	€ 2.639.000	€ -393.000	€ 1.670.000	€ 2.689.000	€ -1.019.000

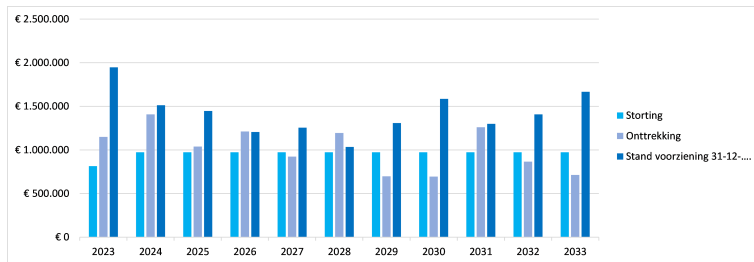
Voorziening accommodaties	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand voorziening 01-01-....	€ 494.000	€ 231.000	€ 395.000	€ 659.000	€ 526.000	€ 42.000
Storting	€ 856.000	€ 1.243.000	€ 1.243.000	€ 1.243.000	€ 1.243.000	€ 1.243.000
Onttrekking	€ 1.119.000	€ 1.080.000	€ 979.000	€ 1.376.000	€ 1.727.000	€ 1.278.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 231.000	€ 395.000	€ 659.000	€ 526.000	€ 42.000	€ 7.000

Voorziening accommodaties	2029	2030	2031	2032	2033
Stand voorziening 01-01-....	€ 7.000	€ 98.000	€ 79.000	€ 528.000	€ 326.000
Storting	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000
Onttrekking	€ 1.109.000	€ 1.219.000	€ 751.000	€ 1.402.000	€ 1.022.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 98.000	€ 79.000	€ 528.000	€ 326.000	€ 504.000

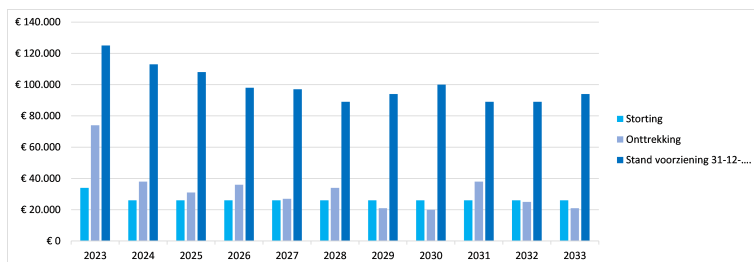
Voorziening Wegen & bruggen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand voorziening 01-01-....	€ 2.282.000	€ 1.947.000	€ 1.512.000	€ 1.446.000	€ 1.206.000	€ 1.255.000
Storting	€ 815.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000
Onttrekking	€ 1.149.000	€ 1.408.000	€ 1.038.000	€ 1.212.000	€ 924.000	€ 1.194.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 1.947.000	€ 1.512.000	€ 1.446.000	€ 1.206.000	€ 1.255.000	€ 1.034.000

Voorziening Wegen & bruggen	2029	2030	2031	2032	2033
Stand voorziening 01-01-....	€ 1.034.000	€ 1.308.000	€ 1.586.000	€ 1.299.000	€ 1.407.000
Storting	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000
Onttrekking	€ 698.000	€ 694.000	€ 1.260.000	€ 865.000	€ 713.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 1.308.000	€ 1.586.000	€ 1.299.000	€ 1.407.000	€ 1.666.000

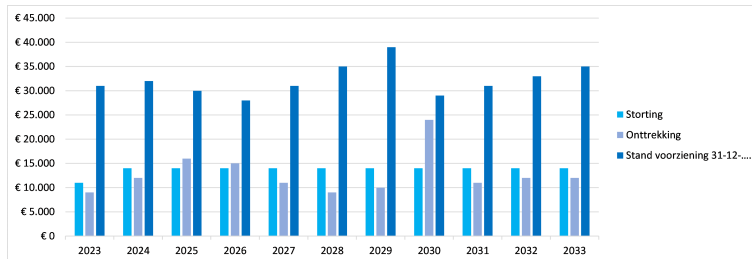
Voorziening Groen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand voorziening 01-01-....	€ 166.000	€ 125.000	€ 113.000	€ 108.000	€ 98.000	€ 97.000
Storting	€ 34.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000
Onttrekking	€ 74.000	€ 38.000	€ 31.000	€ 36.000	€ 27.000	€ 34.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 125.000	€ 113.000	€ 108.000	€ 98.000	€ 97.000	€ 89.000

Voorziening Groen	2029	2030	2031	2032	2033
Stand voorziening 01-01-....	€ 89.000	€ 94.000	€ 100.000	€ 89.000	€ 89.000
Storting	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000
Onttrekking	€ 21.000	€ 20.000	€ 38.000	€ 25.000	€ 21.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 94.000	€ 100.000	€ 89.000	€ 89.000	€ 94.000

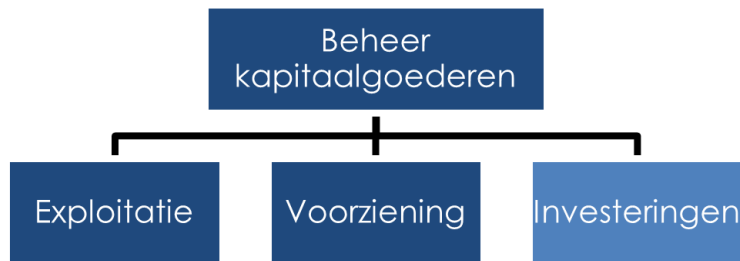
Voorziening OV	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand voorziening 01-01-....	€ 29.000	€ 31.000	€ 32.000	€ 30.000	€ 28.000	€ 31.000
Storting	€ 11.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000
Onttrekking	€ 9.000	€ 12.000	€ 16.000	€ 15.000	€ 11.000	€ 9.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 31.000	€ 32.000	€ 30.000	€ 28.000	€ 31.000	€ 35.000

Voorziening OV	2029	2030	2031	2032	2033
Stand voorziening 01-01-....	€ 35.000	€ 39.000	€ 29.000	€ 31.000	€ 33.000
Storting	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000
Onttrekking	€ 10.000	€ 24.000	€ 11.000	€ 12.000	€ 12.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 39.000	€ 29.000	€ 31.000	€ 33.000	€ 35.000

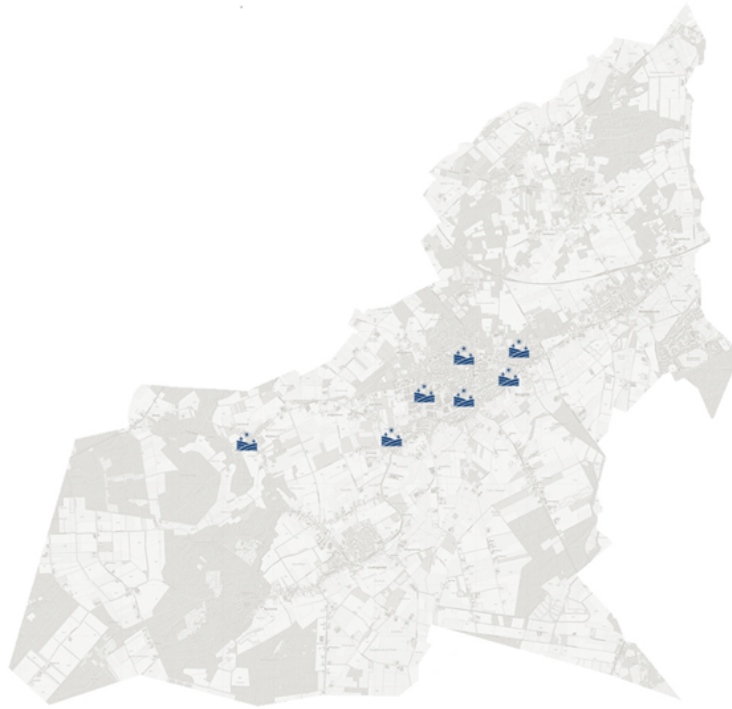
7. Investeringsen

Vanaf 2017 moeten investeringen in maatschappelijk nut in de openbare ruimte verplicht geactiveerd worden op de balans. Op deze investeringen moet worden afgeschreven.

De investeringen voortvloeiende uit het proces FOCUS, worden via de perspectievennota aan de gemeenteraad voorgelegd. In de komende beleidsperiode zijn de volgende herinrichtingsprojecten opgenomen welke gecombineerd worden uitgevoerd met rioleringswerkzaamheden:

- Herinrichting Burgemeester Magneestraat- Kleine Broekstraat;
- Herinrichting Weebosch-St Gerardusweg;
- Herinrichting De Bucht;
- Herinrichting Frater Romboutsstraat en Kerkepad;
- Herinrichting Den Belleman e.o.;
- Herinrichting Prins Bernhardstraat e.o.;
- Herinrichting Wijk Van den Valgaetstraat.

Investerings herinrichtings projecten (wegen)	t/m 2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
1 Herinrichting Burgemeester Magnestraat - Kleine Broekstraat	€ 1.281.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.281.000
2 Weebosch - St. Gerardusweg	€ 0	€ 1.775.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.775.000
3 De Bucht	€ 819.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 819.000
4 Frater Romboutsstraat en Kerkepad	€ 474.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 474.000
5 Den Belleman e.o.	€ 0	€ 0	€ 0	€ 375.000	€ 0	€ 375.000
6 Prins Bernhardsstraat e.o.	€ 0	€ 100.000	€ 0	€ 500.000	€ 0	€ 600.000
7 Wijk van den Valgaetsstraat	€ 0	€ 0	€ 100.000	€ 0	€ 1.440.000	€ 1.540.000
Totaal						
Totale investering	€ 2.574.000	€ 1.875.000	€ 100.000	€ 875.000	€ 1.440.000	€ 6.864.000

Investerings herinrichtings projecten (riolering)	t/m 2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
1 Herinrichting Burgemeester Magnestraat - Kleine Broekstraat	€ 1.313.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.313.000
2 Weebosch - St. Gerardusweg	€ 0	€ 1.721.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.721.000
3 De Bucht	€ 854.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 854.000
4 Frater Romboutsstraat en Kerkepad	€ 203.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 203.000
5 Den Belleman e.o.	€ 0	€ 0	€ 0	€ 420.000	€ 0	€ 420.000
6 Prins Bernhardsstraat e.o.	€ 0	€ 0	€ 0	€ 970.000	€ 0	€ 970.000
7 Wijk van den Valgaetsstraat	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.370.000	€ 1.370.000
Totaal						
Totale investering	€ 2.370.000	€ 1.721.000	€ 0	€ 1.390.000	€ 1.370.000	€ 6.851.000

Doorkijk investeringen FOCUS 2028-2032

FOCUS en de investeringen van na het jaar 2027 worden jaarlijks in de perspectievennota aan de gemeenteraad voorgesteld. Voornamelijk is er vanzelfsprekend wel een langere doorkijk, maar deze is slechts ter informatie.

Investerings herinrichtingsprojecten (vegen)	2028	2029	2030	2031	2032	Totaal
1 Voorderstraat	€ 207.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 207.000
2 Willibordusstraat	€ 337.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 337.000
3 van Beverwijkstraat	€ 1.097.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.097.000
4 Nieuwstraat	€ 681.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 681.000
5 Meerendreef- Doolhof	€ 0	€ 422.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 422.000
6 Molenstraat e.o.	€ 0	€ 960.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 960.000
7 Dorpstraat Luysgestel	€ 0	€ 0	€ 2.844.000	€ 0	€ 0	€ 2.844.000
8 Molenbuurt De Bijstenvelden	€ 0	€ 0	€ 1.610.000	€ 0	€ 0	€ 1.610.000
9 Molenbuurt Het Ronsel	€ 0	€ 0	€ 1.647.000	€ 0	€ 0	€ 1.647.000
10 Molenbuurt De Haspel	€ 0	€ 0	€ 926.000	€ 0	€ 0	€ 926.000
11 Wijk de Bucht	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.558.000	€ 0	€ 2.558.000
12 Hagelkruis e.o.	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.344.000	€ 0	€ 2.344.000
13 Dr. Raupstraat (Hoek - Marijkestraat)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 449.000	€ 449.000
14 Dr. Raupstraat (Kerkstraat - Marijkestraat)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 617.000	€ 617.000
15 Lindenstraat - Meidomstraat	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 827.000	€ 827.000
16 Dorpsstraat Westerhoven	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.316.000	€ 1.316.000
Totaal						
Totale investering	€ 2.322.000	€ 1.382.000	€ 7.027.000	€ 4.902.000	€ 3.209.000	€ 18.842.000

Investerings herinrichtingsprojecten (riolering)	2028	2029	2030	2031	2032	Totaal
1 Voorderstraat	€ 357.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 357.000
2 Willibordusstraat	€ 296.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 296.000
3 van Beverwijkstraat	€ 510.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 510.000
4 Nieuwstraat	€ 667.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 667.000
5 Meerendreef- Doolhof	€ 0	€ 505.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 505.000
6 Molenstraat e.o.	€ 0	€ 956.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 956.000
7 Dorpstraat Luysgestel	€ 0	€ 0	€ 3.377.000	€ 0	€ 0	€ 3.377.000
8 Molenbuurt De Bijstenvelden	€ 0	€ 0	€ 1.364.000	€ 0	€ 0	€ 1.364.000
9 Molenbuurt Het Ronsel	€ 0	€ 0	€ 1.271.000	€ 0	€ 0	€ 1.271.000
10 Molenbuurt De Haspel	€ 0	€ 0	€ 804.000	€ 0	€ 0	€ 804.000
11 Wijk de Bucht	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.768.000	€ 0	€ 2.768.000
12 Hagelkruis e.o.	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.434.000	€ 0	€ 1.434.000
13 Dr. Raupstraat (Hoek - Marijkestraat)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 548.000	€ 548.000
14 Dr. Raupstraat (Kerkstraat - Marijkestraat)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 750.000	€ 750.000
15 Lindenstraat - Meidomstraat	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 771.000	€ 771.000
16 Dorpsstraat Westerhoven	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 755.000	€ 755.000
Totaal						
Totale investering	€ 1.830.000	€ 1.461.000	€ 6.816.000	€ 4.202.000	€ 2.824.000	€ 17.133.000

Gemeentelijke Visie Mobiliteit 2023 – 2026

In de Gemeentelijke Visie Mobiliteit is het gemeentelijk beleid opgenomen ten aanzien van verkeer en verkeersveiligheid. Herinrichtingsprojecten en rehabilitaties van wegen worden hier aan getoetst. Eventuele aanvullende maatregelen vanuit de Gemeentelijke Visie Mobiliteit die niet binnen de beschikbare middelen vallen van de herinrichtingsprojecten en rehabilitaties van wegen worden meegenomen in deze projecten. Voor de extra benodigde middelen worden via de begrotingscyclus (PPN-BURAP) extra middelen gevraagd.

De 30 km-uur inrichting van de verbinding Eykereind-Mr. Pankenstraat-Hof- Van Beverwijkstraat-Nieuwstraat-Churchillaan-Kennedylaan worden uitgevoerd gelijktijdig met de herinrichting van de Nieuwstraat en de Van Beverwijkstraat in 2028.

Fietsambitie

Ten aanzien van de fietsambitie zijn aparte investeringen opgenomen in de begroting. Voor de komende jaren zijn middelen gereserveerd in de begroting ten aanzien van de realisatie van de F67 – De Kempenroute. Hieronder vallen de roudedelen, Hobbel (Walik), Eikestraat en Broekhovenseweg. Hiervoor zijn middelen in de begroting opgenomen voor 2024 en 2025. Ten aanzien van de fietsverbinding Kruisboomweg zijn voor 2024 middelen beschikbaar gesteld.

Wegen

Gelijktijdig met BORA III zijn de FOCUS projecten geïntroduceerd. Bij de FOCUS projecten wordt een (woon)wijk geheel opnieuw aangelegd. Zowel de bovengrondse als ondergrondse infrastructuur wordt opnieuw aangelegd. Er zijn echter ook wegen (met name in het buitengebied) waar niet direct sprake is van een FOCUS project. Vaak gaat het enkel om de verharding die vervangen (gerehabiliteerd) moet worden. Bij een rehabilitatie wordt de bestaande verharding inclusief de daaronder gelegen fundering vervangen. Om die noodzakelijke rehabilitaties de komende jaren uit te kunnen voeren worden gelijktijdig met dit beleidsplan aparte investeringen voorgesteld. Deze investeringen worden net als de FOCUS projecten jaarlijks door middel van een PPN voorstel voor de begroting voorgesteld. Voor de jaren 2024–2027 zijn de volgende rehabilitaties in de begroting opgenomen.

Investerings Rehabilitaties Wegen	2024	2025	2026	2027	Totaal
1 Rehabilitatie Veldhovensedijk	€ 80.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 80.000
2 Rehabilitatie Schalksedijk (fietspaden + rijbaan)	€ 800.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 800.000
3 Rehabilitatie Heuvelweg	€ 500.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 500.000
4 Rehabilitatie Grensweg (fietspad)	€ 0	€ 250.000	€ 0	€ 0	€ 250.000
5 Rehabilitatie Prov. Weg - Loveren (fietspaden)	€ 0	€ 0	€ 1.350.000	€ 0	€ 1.350.000
7 Rehabilitatie Hoge Berk (tussenweg)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 75.000	€ 75.000
Totaal					
Totale investering	€ 1.380.000	€ 250.000	€ 1.350.000	€ 75.000	€ 3.055.000

Bruggen

In 2021 is besloten om in 2024 van 9 bruggen de leuning te vervangen. Veel van de bruggen in het buitengebied hebben geen leuninghekwerk maar lage gemetselde muurtjes. Deze gemetselde muurtjes zijn karakteristiek voor onze gemeente maar voldoen met de beperkte hoogte niet aan de huidige normen ten aanzien van valhoogtebeveiliging. Om die reden is eerder besloten bruggen te voorzien van een leuning die voldoet aan de normen ten aanzien van valbeveiliging, met respect voor de aanwezigheid

metselwerkmuurtjes, die daarbij zo veel mogelijk in stand worden gehouden. Tevens worden dan kwaliteitsimpulsen gegeven door deze leuninggen een bijzondere uitstraling te geven in lijn met de leuninggen die in 2018 geplaatst zijn op brug 6 in de Looerheideweg. Ten aanzien van deze bruggenleuninggen is in de begroting 2024-2027 een investering opgenomen.

Wegmeubilair

Ten aanzien van wegmeubilair is in de begroting 2024-2027 een investering opgenomen voor de vervanging van ANWB bewegwijzering in 2024.

Spelen

Ten behoeve van speelvoorzieningen is in de begroting 2024-2027 in het jaar 2024 een investering opgenomen van € 55.000 die bestemd is voor het uitvoeren van het "Bewegen, Ontmoeten en Spelen beleid.

Openbare verlichting

Zoals reeds gepland in de begroting 2024-2027 investeren we in 2024 en 2025 € 200.000 per jaar voor de omvorming naar LED-verlichting. Deze investeringen worden in 20 jaar afgeschreven.

8. Samenvatting, financieel

Ten opzichte van het beleidsplan BORA III zijn er een aantal belangrijke ontwikkelingen welke (financieel) effect hebben op het beleidsplan BORA IV:

- De prijzen van leveringen, diensten en werken de afgelopen jaren aanzienlijk gestegen wat zijn doorwerking heeft in de prijzen in de onderliggende beheerplannen.
- Na het vaststellen van BORA III is er sprake geweest van areaaluitbreidingen op verschillende beleidsvelden van BORA.
- Voor wat betreft de voorzieningen is de keuze gemaakt om de doorkijk van werkzaamheden te verlengen van 10 jaar naar 25 jaar. Op deze manier komen nagenoeg alle voorkomende werkzaamheden van groot onderhoud in één cyclus wel minimaal één keer aan bod. Wat dan ook zorgt voor een beter beeld op de benodigde storting.

Het nieuwe beleidsplan BORA IV kent geen nieuw beleid. Wel zijn de bovenstaande ontwikkelingen meegenomen in de actualisatie van de onderliggende beheerplannen.

De eerste doorkijk van de voorzieningen (na actualisatie) liet zien dat de voorziening accommodaties in de 25-jarige doorkijk in de begin- en eindjaren een negatief saldo vertoonde. Conform het BBV mag een voorziening geen negatief saldo vertonen. Omdat er geen sprake is van een acuut probleem (negatief saldo einde jaar actualisatie) dienen deze negatieve saldi opgevangen te worden middels ophoging van de structurele storting in de voorziening accommodaties. De benodigde ophoging is verwerkt in de cijfers in onderstaande tabel.

De actualisatie heeft zowel invloed op de reguliere exploitatiebudgetten als op de stortingen in de voorzieningen (vanuit exploitatie). Onderstaande tabel geeft het totaal weer van de wijzigingen (na actualisatie) over de jaren 2024-2027 op zowel de reguliere exploitatiebudgetten als de stortingen in de voorzieningen. De actualisatie van de beheerplannen heeft een nadelig effect op het begrotingssaldo aflopend van circa € 597.000 in 2024 tot circa € 545.000 in 2027.

Omschrijving (-/- = nadeel / + = voordeel)	2024	2025	2026	2027
Exploitatiebudgetten	-€ 92.000	-€ 72.000	-€ 33.000	-€ 40.000
Stortingen voorzieningen	-€ 540.000	-€ 540.000	-€ 540.000	-€ 540.000
Totaal effect BORA IV op saldo begroting 2024-2027	-€ 632.000	-€ 612.000	-€ 573.000	-€ 580.000
Verwerking raadsvoorstel verduurzaming basissportvoorzieningen	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000
Reeds verwerkt begrotingseffect BORA IV (verwerkt middels NB 20)	-€ 527.000	-€ 507.000	-€ 468.000	-€ 475.000
Nog te verwerken begrotingseffect BORA IV (middels raadsvoorstel)	-€ 70.000	-€ 70.000	-€ 70.000	-€ 70.000

Zoals besloten in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Bergeijk van 1 februari 2024

De gemeenteraad,

L. van Leersum

Raadsgriffier

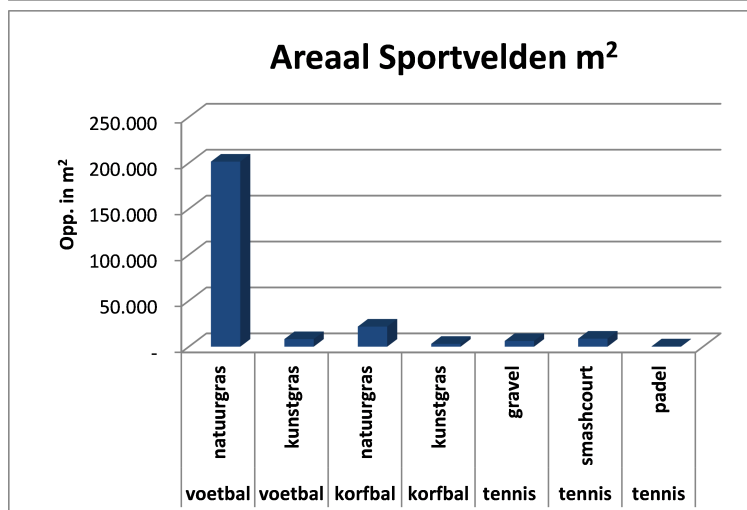
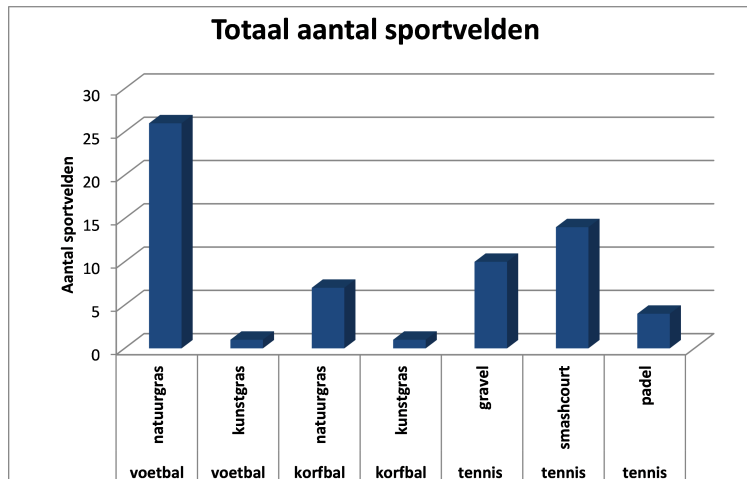
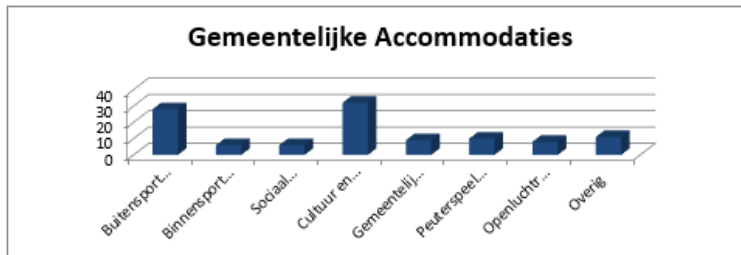
A. Callewaert-de Groot

Voorzitter

Bijlage 1. Beheerplan accommodaties

1. Arealen

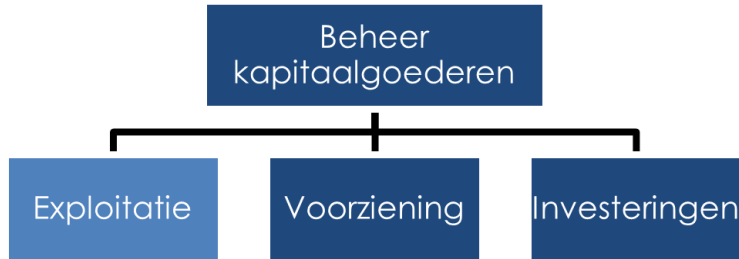
De gemeente Bergeijk heeft diverse soorten gebouwen en accommodaties in beheer. Een deel van de gebouwen is in eigendom, bij de overige gebouwen is recht van opstal van toepassing waar de gemeente wel verantwoordelijk is voor het volledig onderhoud. De gebouwen vervullen diverse functies, van maatschappelijk (sport- en verenigingsgebouwen) tot veiligheid (brandweerkazernes) en bedrijfsvoering (gemeentehuis, milieustraat en gemeentewerf) en hebben een belangrijke functie in de gemeenschap. Het brengt mensen samen en dragen bij aan een groot en actief verenigingsleven. Het gemeentelijk bezit bestaat uit 110 objecten, waarvan 65 verenigingsgebouwen. Bij de overige objecten moet men denken aan (rijks)monumenten, abri's, kapelletjes, grenspalen, trimbanen en visvijvers. In een aantal van deze 65 gebouwen zijn ook de verenigingen gevestigd welke behoren tot de door de gemeenteraad vastgestelde basisvoorzieningen, zoals voetbal, korfbal, tennis/padel, sporthallen en gemeenschapshuizen. In het areaal bevinden zich ook de sportvelden, zie onderstaande tabellen.

2. Exploitatie

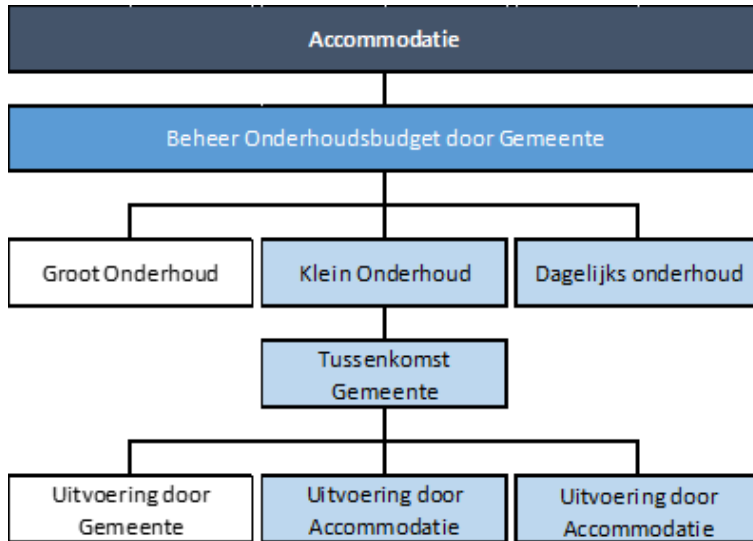
Cluster BORA (accommodaties) heeft als taak het planmatig beheer en onderhoud van de gebouwen en sportaccommodaties uit te voeren. Sinds 2005 wordt voor de sportaccommodaties gewerkt met een transparante en eenduidige aanpak en onderbouwing, TUOB (Transparant Uniform Onderhoud Bergeijk).

Vanwege het succes van TUOB en de bewezen effectiviteit bij het beheer en onderhouden van de basisvoorzieningen is deze verder uitgebreid naar de overige gemeentelijke voorzieningen.

De gemeente is verantwoordelijk voor het totale budget van groot- klein- en dagelijks onderhoud, zowel voor gebouwen als terreinen en sportvelden. Dit betekent dat de gemeente financiële middelen toewijst en ervoor zorgdraagt dat al deze soorten onderhoud adequaat worden uitgevoerd.

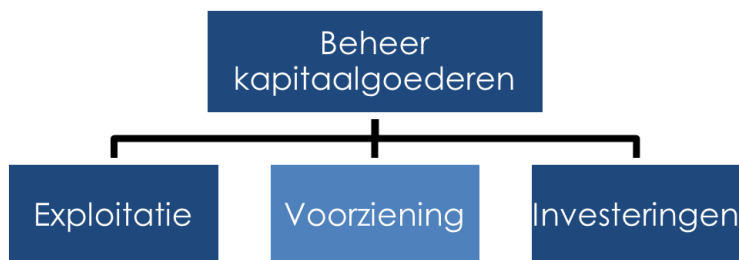
Om zelfwerkzaamheid te stimuleren en de sociale cohesie te vergroten heeft de vereniging de mogelijkheid om de uitvoering van het volledige klein- en dagelijks onderhoud van de gemeente over te nemen. Verenigingen worden dan actief betrokken bij onderhoud en zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van bepaalde onderhoudstaken. Een gezamenlijke verantwoordelijkheid vergroot de sociale cohesie en heeft een positieve uitwerking op de band met de gemeente. Wil of kan men dat niet, dan blijft overeind dat er een vergoeding aan de gemeente betaald moet worden.

Bijna alle sportverenigingen en gemeenschapshuizen in de gemeente Bergelijk maken gebruik van deze mogelijkheid. Jaarlijks ontvangen zij vanuit de exploitatie een vergoeding voor de uitvoering en reservering van klein- en dagelijks onderhoud, zoals vastgelegd in het onderhouds-ABC. De overeengekomen en vastgestelde bedragen zijn vastgelegd in TUOB- en exploitatieovereenkomsten en worden jaarlijks begroot in de exploitatie gemeentelijke accommodaties.

Exploitatie Accommodaties	2024	2025	2026	2027	Totaal
1 TUOB - Buitensport	€ 417.000	€ 417.000	€ 417.000	€ 417.000	€ 1.668.000
2 TUOB - Binnensport	€ 60.000	€ 61.000	€ 61.000	€ 62.000	€ 244.000
3 TUOB - Sociaal Cultureel	€ 125.000	€ 125.000	€ 125.000	€ 125.000	€ 500.000
Totaal					
Totale exploitatie	€ 602.000	€ 603.000	€ 603.000	€ 604.000	€ 2.412.000

3. Voorziening

Op basis van TUOB neemt de gemeente te alle tijde de verantwoordelijkheid voor zowel het beheren van de financiële middelen, als voor het uitvoeren van groot onderhoud. Reservering en beheer van de financiële middelen vindt plaats in de voorziening accommodaties en zorgt ervoor dat er voldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor toekomstige onderhoudsbehoeften. Groot onderhoud zijn werkzaamheden die essentieel zijn voor instandhouding van het gebouw. Deze hebben veelal te maken met de constructie, de schil van het gebouw en installaties. Ook moet een gebouw voldoen aan de wettelijke eisen en kaders en is gebouweiligheid van groot belang, hierbij valt te denken aan legionelapreventie en jaarlijks terugkerende inspecties, zoals lift, brandpreventie en elektrotechnische keuringen (NEN3140, Scope).

De hoogte van de jaarlijkse storting in de voorziening onderhoud accommodaties wordt bepaald aan de hand van het 25-jaarlijks gemiddelde uit de meerjarenonderhoudsplanung. In de meerjarenonderhoudsplanung wordt uitgegaan van een bepaalde gewenste situatie. De gewenste situatie wordt beschreven in prestatie-eisen en de gewenste staat van de accommodatie, voor de gebouwen en sportaccommodaties wordt rapportcijfer 7 gehanteerd. De kwaliteitsscore wordt bepaald aan de hand van de NEN 2767 (conditiemeting voor gebouwen) en dient als communicatiemiddel voor het in één waarde overdragen van informatie over de degradatie van een accommodatie. De kwaliteitsscore geeft een getalswaarde voor de technische staat van een accommodatie ten opzichte van de nieuwstaat. Door inspecties te herhalen ontstaat er een goed instrument om de kwaliteitsontwikkeling van accommodaties te volgen en met deze informatie een gedegen onderhoudsbegroting op te stellen.

Voor de periode van BORA IV komt de jaarlijkse onttrekking ten aanzien van de voorziening verdeeld over de diverse accommodaties neer op onderstaand overzicht:

Onttrekkingen voorziening Accommodaties	2024	2025	2026	2027	Totaal
1 Buitensportaccommodaties	€ 299.000	€ 108.000	€ 450.000	€ 563.000	€ 1.420.000
2 Binnensportaccommodaties	€ 165.000	€ 152.000	€ 199.000	€ 93.000	€ 609.000
3 Sociaal Cultureel Werk	€ 160.000	€ 170.000	€ 231.000	€ 223.000	€ 784.000
4 Cultuur en Oudheid	€ 133.000	€ 187.000	€ 114.000	€ 244.000	€ 678.000
5 Gemeentelijke Accommodaties	€ 194.000	€ 149.000	€ 227.000	€ 511.000	€ 1.081.000
6 Peuterspeelzalen en Jongerenwerk	€ 29.000	€ 40.000	€ 50.000	€ 29.000	€ 148.000
7 Openluchtrecreatie	€ 25.000	€ 32.000	€ 41.000	€ 30.000	€ 128.000
8 Overig	€ 75.000	€ 141.000	€ 64.000	€ 34.000	€ 314.000
Totaal					
Totale voorziening	€ 1.080.000	€ 979.000	€ 1.376.000	€ 1.727.000	€ 5.162.000

De 25 jarige doorloop van de voorziening accommodaties ziet er met het geactualiseerde beheerplan als volgt uit:

Voorziening accommodaties	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand voorziening 01-01-...	€ 494.000	€ 231.000	€ 395.000	€ 689.000	€ 526.000	€ 42.000
Storting	€ 856.000	€ 1.243.000	€ 1.243.000	€ 1.243.000	€ 1.243.000	€ 1.243.000
Onttrekking	€ 1.119.000	€ 1.080.000	€ 979.000	€ 1.376.000	€ 1.727.000	€ 1.278.000
Stand voorziening 31-12-...	€ 231.000	€ 395.000	€ 689.000	€ 526.000	€ 42.000	€ 7.000

Voorziening accommodaties	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Stand voorziening 01-01-...	€ 7.000	€ 98.000	€ 79.000	€ 528.000	€ 326.000	€ 504.000
Storting	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000
Onttrekking	€ 1.109.000	€ 1.219.000	€ 751.000	€ 1.402.000	€ 1.022.000	€ 1.149.000
Stand voorziening 31-12-...	€ 98.000	€ 79.000	€ 528.000	€ 326.000	€ 504.000	€ 555.000

Voorziening accommodaties	2035	2036	2037	2038	2039	2040
Stand voorziening 01-01-...	€ 555.000	€ 822.000	€ 490.000	€ 954.000	€ 838.000	€ 788.000
Storting	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000
Onttrekking	€ 933.000	€ 1.533.000	€ 736.000	€ 1.317.000	€ 1.250.000	€ 1.250.000
Stand voorziening 31-12-...	€ 822.000	€ 490.000	€ 954.000	€ 838.000	€ 788.000	€ 738.000

Voorziening accommodaties	2041	2042	2043	2044	2045	2046
Stand voorziening 01-01-...	€ 738.000	€ 688.000	€ 638.000	€ 589.000	€ 7.000	€ 165.000
Storting	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 1.200.000
Onttrekking	€ 1.250.000	€ 1.250.000	€ 1.250.000	€ 1.782.000	€ 1.042.000	€ 913.000
Stand voorziening 31-12-...	€ 688.000	€ 638.000	€ 589.000	€ 7.000	€ 165.000	€ 452.000

Voorziening accommodaties	2047	2048
Stand voorziening 01-01-...	€ 452.000	€ 740.000
Storting	€ 1.200.000	€ 1.200.000
Onttrekking	€ 913.000	€ 913.000
Stand voorziening 31-12-...	€ 740.000	€ 1.027.000

4. Meerwaarde

Het voornaamste van goed dagelijks beheer en planmatig onderhoud is om de gebouwen en sportaccommodaties op een vooraf vastgesteld niveau te onderhouden (rapportcijfer 7 BORA), zodat functie-ervulling van bouwkundige en installatietechnische elementen niet in gevaar komen. Rapportcijfer 7 BORA komt overeen met kwaliteitsniveau 3 bij vastgoed (3= sober en doelmatig).

Een technisch, functioneel gebouw is essentieel voor de gemeenschap. Gebouwen vervullen verschillende functies en dienen meerdere doelen, van maatschappelijk tot veiligheid en bedrijfsvoering. Naast de primaire doelen hebben gebouwen ook een belangrijke sociale rol in de gemeenschap. Ze dienen als ontmoetingsplaats, kunnen een symbool zijn voor een eigen identiteit en zorgen voor een bepaalde trots onder de inwoners. Gebouwen en de functies bepalen deels het karakter van een gemeenschap en dragen in grote mate bij aan de kwaliteit van leven. Het ontwerpen, bouwen en goed onderhouden van gebouwen is dan ook van groot belang voor de gemeenschap en draagt bij aan de algehele welvaart en levenskwaliteit.

Een hechte gemeenschap draagt bij aan een groot en actief verenigingsleven met veel vrijwilligers. Gezamenlijke verantwoordelijk voor de gebouwen zorgt ervoor dat in alle kernen de basisvoorzieningen betaalbaar en overeind blijven. Een meerwaarde voor de leefbaarheid in Bergeijk en de omliggende kernen. Om het voorzieningenniveau in de toekomst betaalbaar en in stand te houden is verduurzamen noodzakelijk. De basissportvoorzieningen worden in de periode 2023-2026 verder verduurzaamd met als uitgangspunt aardgasloos. Met het verduurzamen van de gebouwen worden de gebouwen 'toekomstproof' en worden de energielasten voor de verenigingen enigszins gereguleerd.

Ook voor de overige gebouwen in de gemeente staat duurzaam onderhoud voorop. Bij het opstellen en uitvoering geven aan de meerjarenonderhoudslanningen worden nadrukkelijk de criteria rond duurzaamheid, circulariteit en innovatie meegenomen. Op natuurlijke vervangingsmomenten extra isolatie aanbrengen, CV-installatie vervangen voor een meer duurzame installatie, hemelwaterafvoer afkoppelen, et cetera.

De meerwaarde van technisch goede accommodaties zit in het op stand houden van het voorzieningenniveau. Voor een goede leefbaarheid zijn bepaalde voorzieningen noodzakelijk in de aan verandering onderhevige samenleving. Het beheer en onderhoud op basis van TUOB en daarnaast het verduurzamen, draagt bij een accommodatie die klaar is voor de toekomst en voldoet aan de hedendaagse bouwkundige en installatietechnische eisen. Denk hierbij onder meer aan de klimaatverandering, waardoor er ook andere eisen aan gebouwen gesteld worden. Hierdoor kunnen de gebouwen door verenigingen als middel ingezet worden om te ontmoeten en te verbinden.

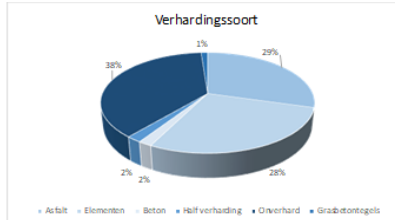
Bijlage 2. Beheerplan wegen en bruggen

1. Arealen

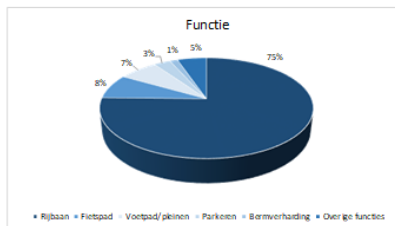
Wegen

De gemeente Bergelijk onderhoud binnen het beheerplan wegen alle verhardingen. Hierbij gaat het om wegen, fietspaden, voetpaden, bermverhardingen onverharde paden, maar ook inritten midden geleiders, rabatstroken en bushaltes. Het totaal te beheren wegenoppervlak is 2.825.227 m². Het areaal verhardingen en onverharde wegen is als volgt onder te verdelen:

Verhardingssoort	Oppervlak (m ²)	%
Asfalt	832.400	29%
Bem enten	790.476	28%
Beton	49.446	2%
Half verharding	54.882	2%
Onverhard	1.064.966	38%
Grasbetontegels	33.638	1%
Totaal	2.825.227	100%

Functie	Oppervlak (m ²)	%
Rijbaan	2.128.944	75%
Fietspad	224.110	8%
Voetpad/plaats	197.892	7%
Parkeren	85.328	3%
Bermverharding	39.794	1%
Overige functies	149.072	5%
Totaal	2.825.227	100%

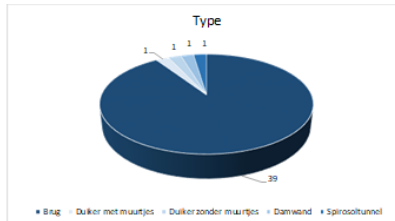
De overige functies in bovenstaande tabel betreffen onder andere de inritten, middengeleiders, rabatstroken en bushaltes.

Bruggen

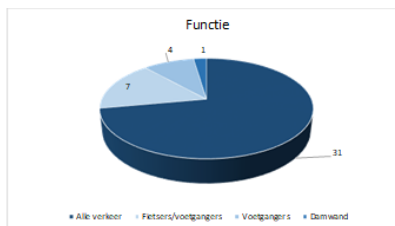
De gemeente heeft in totaal 41 bruggen, 1 stalen damwand grondkering en 1 spirostunnel in beheer bij de gemeente. De bruggen liggen verspreid door de hele gemeente. De stalen damwand grondkering bevindt zich bij de vijver aan De Uitvang. De spirostunnel betreft de veetunnel onder de Broekhovenseweg, ter hoogte van het viaduct met de N69. Deze is aangelegd in relatie tot de aanleg van de nieuwe verbinding N69 en is door de provincie Noord-Brabant in beheer overgedragen aan de gemeente. Een aantal van de bruggen liggen op de grenzen met de gemeente Eersel, Valkenswaard en Waalre. Deze worden in gezamenlijk beheer met de buurgemeenten onderhouden. Daarover zijn in het verleden afspraken gemaakt over de verdeling van de kosten van beheer en onderhoud.

De in totaal 43 objecten zijn als volgt onder te verdelen naar type, functie en hoofdconstructie.

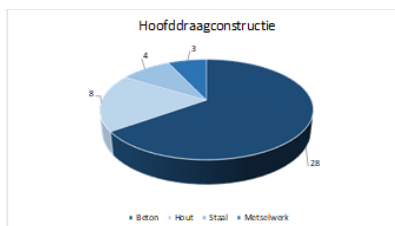
Type	Aantal
Brug	39
Duiker met muurtjes	1
Duiker zonder muurtjes	1
Damwand	1
Spirostunnel	1
Totaal	43

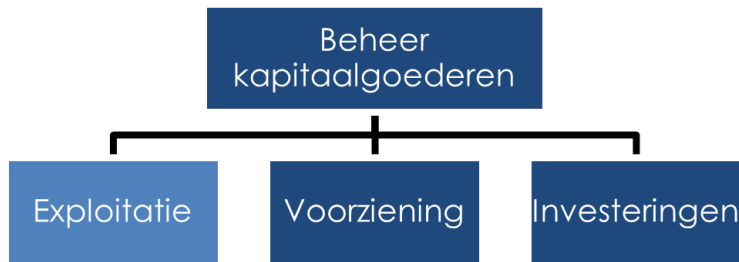
Functie	Aantal
Alle verkeer	31
Fietsers/voetgangers	7
Voetgangers	4
Damwand	1
Totaal	43

Hoofdconstructie	Aantal
Beton	28
Hout	8
Staal	4
Metselwerk	3
Totaal	43

2. Exploitatie

Binnen de Exploitatie Wegen & Bruggen worden de jaarlijks terugkerende werkzaamheden ten behoeve van het onderhoud van de verharde en onverharde wegen begroot. Daarnaast behoren ook posten met betrekking tot aansprakelijkstellingen van derden en niet te verhalen schades tot de exploitatie Wegen. Deze posten zijn op basis van het areaal niet te begroten.

Wegen

Deze werkzaamheden bestaan in hoofdzaak uit de volgende onderdelen:

1. Klein onderhoud aan verhardingen
2. Opschaven en bijwerken van zand- en puinpaden
3. Borstelen van fietspaden en grasranden verwijderen
4. Onkruid verwijderen van half verharde fiets- en voetpaden
5. Onkruidbeheersing op verharding binnen de bebouwde kom
6. Snijden van boomwortels naast verhardingen
7. Markeringsonderhoud
8. Bermonderhoud

De exploitatie wegen is opgebouwd uit diverse onderdelen en werkzaamheden die jaarlijks terugkeren. Hieronder worden de diverse onderdelen nader toegelicht:

Klein onderhoud wordt jaarlijks op diverse locaties uitgevoerd. Dit gebeurt naar aanleiding van de resultaten van wegininspecties en veelal ook naar aanleiding van meldingen die via de Meld- en herstellijn worden doorgegeven.

In de Gemeentelijke Visie Mobiliteit is de fietsambitie vastgelegd. Ten aanzien van de doelen die gesteld zijn in de fietsambitie worden vanaf 2019 jaarlijks de vrijliggende (toeristische) fietspaden geborsteld en worden de grasranden verwijderd zodat de breedte van deze fietspaden optimaal gebruikt kan worden.

Binnen de bebouwde kom worden jaarlijks de verhardingen geveegd. Dit gebeurt in het kader van de onkruidbeheersing. De werkzaamheden worden uitgevoerd op de rijbanen inclusief de goten en parkeerstroken, voetpaden, fietspaden en pleinen. Naast dat dit het uiterlijk aanzicht ten goede komt dient dit ook om de verhardingen in goede en oorspronkelijke staat te behouden en de werking van de riolering te bevorderen.

Jaarlijks wordt een deel van het areaal zandwegen onderhouden. Deze werkzaamheden bestaan voornamelijk uit het profileren van de zandwegen. Met name door het intensieve gebruik door landbouwvoertuigen worden de zandwegen "kapot" gereden en dienen deze hersteld te worden. 2x per jaar wordt door middel van een schouw bepaald welke zandwegen in enig jaar worden onderhouden.

Boomwortels kunnen na verloop van jaren verhardingen omhoog drukken waardoor schade ontstaat aan de verharding en vroegtijdig onderhoud moet worden uitgevoerd. Dit kan ook leiden tot gevaarlijke situaties als gevolg van de ontstane oneffenheden. Om schades en gevaarlijke situaties door boomwortels te voorkomen wordt jaarlijks langs een deel van de verhardingen de boomwortels in de berm doorgesneden.

Jaarlijks wordt een gedeelte van de wegmarkeringen onderhouden. Wegmarkeringen verslijten omdat er overheen wordt gereden. Gemiddeld gaat nieuwe wegmarkering 5 tot 7 jaar mee. Daarna moet deze opnieuw worden aangebracht om weer voldoende zichtbaar te zijn.

Als gevolg van het gebruik van de berm door het verkeer ontstaan er gaten en kuilen in de onverharde berm. Deze worden hersteld. Vaak naar aanleiding van meldingen of klachten. Bermen die intensief gebruikt worden en waar steeds opnieuw op dezelfde locatie gaten ontstaan worden voorzien van bermverharding (grasbetonstenen).

Met de provincie Noord-Brabant is een overeenkomst afgesloten waarin afspraken zijn vastgelegd voor het beheer en onderhoud van de wegaansluitingen van gemeentelijke wegen tegen de provincialeweg N397. Het gaat daarbij om de aansluitingen bij de rotonde Enderakkers/Eikestraat, de aansluitingen bij de rotonde Heuvel en de aansluitingen bij de rotonde Braambos. Jaarlijks wordt door de gemeente bijgedragen aan het beheer en onderhoud van deze wegaansluitingen. Voor de N69 bestaat een dergelijke overeenkomst niet. De provincie heeft enkele jaren geleden al aangegeven de overeenkomst met

betrekking tot de N397 ook te willen wijzigen. Dit is tot op heden nog niet gebeurd. De huidige overeenkomst is daarom nog steeds van kracht.

Ondanks alle inspanningen om de staat van onderhoud van het openbaar gebied op een goed peil te houden kan het gebeuren dat door derden schade wordt geleden als gevolg van de staat van onderhoud. Wanneer een derde partij daardoor schade leidt kan de gemeente aansprakelijk worden gesteld voor die schade. Omgekeerd kan de gemeente schade leiden als gevolg van handelen van een derde partij. In dat geval wordt de schade verhaald bij de veroorzaker. Wanneer de schade niet verhaalbaar is, bijvoorbeeld omdat de veroorzaker niet bekend is, wordt de schade geboekt als niet te verhalen schade. Onderstaande overzicht geeft het beeld van de kapitaalbehoefte voor de uitvoering van jaarlijks terugkerend onderhoud aan de verharde en onverharde wegen weer.

Exploitatie wegen	2024	2025	2026	2027	Totaal
1 Klein onderhoud algemeen	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 360.000
2 Onderhoud zandwegen	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 160.000
3 Onkruid beheer op verharding	€ 115.000	€ 115.000	€ 115.000	€ 115.000	€ 460.000
4 Wortelsnijden lanas verhardingen	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 100.000
5 Borstelen fietspaden en grasranden verwijderen	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 40.000
6 Markeringen	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 80.000
7 Bermond onderhoud	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000	€ 220.000
8 Overeenkomst Provincie	€ 8.000	€ 8.000	€ 8.000	€ 8.000	€ 32.000
9 Schadegevallen niet te verhalen	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 40.000
10 Aansprakelijkstellingen openbare ruimte	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 40.000
Totaal					
Totale exploitatie	€ 383.000	€ 383.000	€ 383.000	€ 383.000	€ 1.532.000

Bruggen

Binnen de exploitatie bruggen wordt het klein, jaarlijks terugkerend onderhoud begroot. Het betreft hier het reinigen van bruggen, het onderhoud van beschadigd metselwerk, het vastzetten van losse dekdelen, het repareren van kleine gebreken en het ontstoppen van de afwatering van het brugdek. Het reinigen van alle objecten werd in het verleden ad hoc en op basis van meldingen door onze buitendienst uitgevoerd. Dit wordt met ingang van BORA IV structureel uitgevoerd. Omdat het reinigen van de bruggen bijdraagt aan de instandhouding van de constructies en de uitstraling ten goede komt dienen deze werkzaamheden elke 2 jaar te worden uitgevoerd. Door de bruggen te reinigen en noodzakelijk klein onderhoud uit voeren houden we de bruggen in hun oorspronkelijke staat en verbetert het uiterlijke aanzicht van de bruggen.

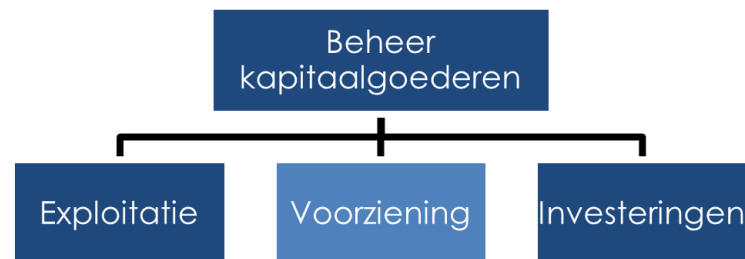
Onderstaande tabel geeft een overzicht van de daarbij behorende exploitatiekosten:

Exploitatie Bruggen	2024	2025	2026	2027	Totaal
1 Reinigen bruggen	€ 0	€ 9.000	€ 0	€ 9.000	€ 18.000
2 Herstel leuning schades	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 12.000
Totaal					
Totale exploitatie	€ 3.000	€ 12.000	€ 3.000	€ 12.000	€ 30.000

Totale exploitatie wegen & bruggen

Totaal wegen en bruggen	2024	2025	2026	2027	Totaal
Totale exploitatie	€ 386.000	€ 395.000	€ 386.000	€ 395.000	€ 1.562.000

3. Voorziening

Wegen

Elke 2 jaar wordt het volledige areaal aan verhardingen geïnspecteerd. Tijdens de uitvoering van de inspectie wordt de kwaliteit van de verhardingen vastgelegd. Behalve naar de kwaliteit wordt ook gekeken naar risico's. Ongelijk liggende tegels in een voetpad voor het bejaardentehuis vormen een groter risico dan ongelijk liggende tegels in een parkeervak.

Wanneer enkel op basis van de kwaliteit van de bestrating een prioritering moet worden opgesteld dan scoren beide locaties even hoog. Echter wanneer op basis van risico's een prioritering wordt gemaakt dan scoort het voetpad uiteraard hoger dan het parkeervak. Risicovolle locaties worden eerder aangepakt dan minder risicovolle locaties. Daardoor kan het voorkomen dat verhardingen die minder slecht zijn van kwaliteit, eerder voor onderhoud in aanmerking komen dan verhardingen die slechter van kwaliteit zijn.

De resultaten van de weginspectie zijn tevens input voor FOCUS. Met de systematiek binnen FOCUS wordt de gemiddelde kwaliteit van alle wijken bepaald. Tussentijds wordt jaarlijks de beheersystematiek ook geactualiseerd om FOCUS up-to-date te houden zodat met actuele gegevens meerjarenplanningen en vervangingsplannen gemaakt of bijgesteld kunnen worden.

In onderstaande tabel is het begrotingsoverzicht van de voorziening Wegen opgenomen. De komende jaren worden weinig grootschalige onderhoudswerkzaamheden aan betonverhardingen verwacht. Daarom zijn deze niet apart opgenomen in het overzicht maar samengevoegd met de begroting van groot onderhoud asfalt.

Voor de periode van BORA IV komt de jaarlijkse onttrekking ten aanzien van de voorziening wegen neer op onderstaand overzicht.

Voorziening wegen	2024	2025	2026	2027	Totaal
1 Asfalt/beton	€ 899.000	€ 503.000	€ 601.000	€ 579.000	€ 2.582.000
2 Elementen	€ 361.000	€ 530.000	€ 580.000	€ 320.000	€ 1.791.000
3 Inspecties	€ 13.000	€ 0	€ 13.000	€ 0	€ 26.000
4 Actualisatie beheersysteem	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 20.000
Totaal					
Totale voorziening	€ 1.278.000	€ 1.038.000	€ 1.199.000	€ 904.000	€ 4.419.000

Bruggen

Binnen de voorziening bruggen worden de grootschalige onderhoudskosten op jaarbasis begroot. De laatste jaren is al extra ingezet op onderhoud en constructieve veiligheid van de bruggen. De constructieve veiligheid is een terugkerend onderwerp. Een aanzienlijk deel van ons areaal aan bruggen gaat al langer mee dan de theoretische levensduur.

Door de conditie van de bruggen met regelmaat te beoordelen (met een inspectie) houden we de conditie en de constructiviteit in de gaten en kunnen we tijdig anticiperen indien noodzakelijk. Daardoor houden we onze bruggen veilig in stand.

Het grootschalige onderhoudswerkzaamheden bestaan in hoofdzaak uit de volgende werkzaamheden:

1. Onderhoud aan beton- en metselwerkconstructies
2. Schilderen van stalen leuningen
3. Onderhoud aan houten brugdekken en houten leuningen
4. Uitvoeren van visuele inspecties

De afgelopen jaren is ingestoken op het in stand houden van de bestaande constructies. 1 houten verkeersbrug over de Beekloop, gelegen in het zandpad Hutten, bleek niet meer te voldoen aan de huidige verkeersbelasting en is om die reden in 2023 vervangen door een betondekker.

Alle bruggen worden nu in stand gehouden door het uitvoeren van noodzakelijke grootonderhoudswerkzaamheden. Vanaf 2019 worden elke 5 jaar alle bruggen visueel geïnspecteerd om gebreken tijdig te kunnen constateren en zodoende tijdig onderhoud te kunnen uitvoeren. De laatste inspectie heeft plaatsgevonden eind 2022. Vanuit die laatste inspectie zijn aandachtspunten naar voren gekomen die nader onderzocht dienen te worden. Daarvoor staan in 2024 aanvullende onderzoeken gepland.

Veel van de bruggen hebben geen leuninghekwerk maar lage gemetselde muurtjes. Deze gemetselde muurtjes zijn karakteristiek voor onze gemeente maar voldoen met de beperkte hoogte niet aan de huidige regelgeving ten aanzien van valbeveiliging. Om die reden worden in 2024 negen bruggen voorzien van een leuning die voldoet aan de normen ten aanzien van valbeveiliging, met respect voor de aanwezige metselwerkmuurtes, die daarbij in stand worden gehouden. In 2018 hebben we de eerste leuning van ons eigen ontwerp geplaatst op brug 6 (Looerheideweg). Dit model brugleuning wordt nu ook op de 9 andere bruggen toegepast. Hiervoor is een apart krediet beschikbaar gesteld. Dit maakt geen onderdeel uit van de voorziening.

Voorziening bruggen	2024	2025	2026	2027	Totaal
1 Onderhoud beton- en metselwerkconstructies	€ 31.000	€ 0	€ 13.000	€ 11.000	€ 55.000
2 Onderhoud houten constructies	€ 59.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 59.000
3 Schilderen stalen leuningen	€ 18.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 18.000
4 Visuele inspecties	€ 22.000	€ 0	€ 0	€ 9.000	€ 31.000
Totaal					
Totale voorziening	€ 130.000	€ 0	€ 13.000	€ 20.000	€ 163.000

Totale voorziening wegen & bruggen

Totaal wegen en bruggen	2024	2025	2026	2027	Totaal
Totale voorziening	€ 1.408.000	€ 1.038.000	€ 1.212.000	€ 924.000	€ 4.582.000

De voorzieningen wegen en bruggen zijn gecombineerd in de begroting. De 25 jarige doorloop van de voorziening wegen & bruggen ziet er met het geactualiseerde beheerplan als volgt uit:

Voorziening Wegen & bruggen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand voorziening 01-01-....	€ 2.282.000	€ 1.947.000	€ 1.512.000	€ 1.446.000	€ 1.206.000	€ 1.255.000
Storting	€ 815.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000
Onttrekking	€ 1.149.000	€ 1.408.000	€ 1.038.000	€ 1.212.000	€ 924.000	€ 1.194.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 1.947.000	€ 1.512.000	€ 1.446.000	€ 1.206.000	€ 1.255.000	€ 1.034.000

Voorziening Wegen & bruggen	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Stand voorziening 01-01-....	€ 1.034.000	€ 1.308.000	€ 1.586.000	€ 1.299.000	€ 1.407.000	€ 1.666.000
Storting	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000
Onttrekking	€ 698.000	€ 694.000	€ 1.260.000	€ 865.000	€ 713.000	€ 627.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 1.308.000	€ 1.586.000	€ 1.299.000	€ 1.407.000	€ 1.666.000	€ 2.012.000

Voorziening Wegen & bruggen	2035	2036	2037	2038	2039	2040
Stand voorziening 01-01-....	€ 2.012.000	€ 2.324.000	€ 1.420.000	€ 1.237.000	€ 1.252.000	€ 1.134.000
Storting	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000
Onttrekking	€ 661.000	€ 1.877.000	€ 1.156.000	€ 957.000	€ 1.091.000	€ 1.073.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 2.324.000	€ 1.420.000	€ 1.237.000	€ 1.252.000	€ 1.134.000	€ 1.034.000

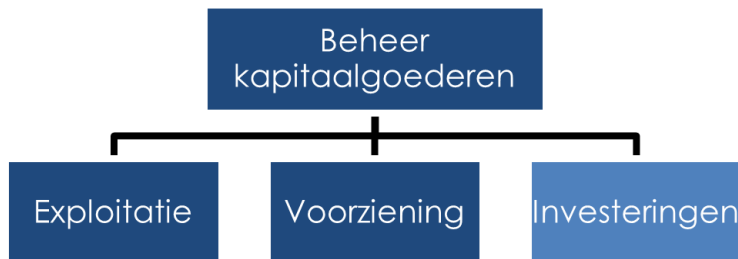

Voorziening Wegen & bruggen	2041	2042	2043	2044	2045	2046
Stand voorziening 01-01-....	€ 1.034.000	€ 1.089.000	€ 1.178.000	€ 1.115.000	€ 557.000	€ 5.000
Storting	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000	€ 973.000
Onttrekking	€ 917.000	€ 883.000	€ 1.036.000	€ 1.530.000	€ 1.524.000	€ 941.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 1.089.000	€ 1.178.000	€ 1.115.000	€ 557.000	€ 5.000	€ 36.000

Voorziening Wegen & bruggen	2047	2048
Stand voorziening 01-01-....	€ 36.000	€ 253.000
Storting	€ 973.000	€ 973.000
Onttrekking	€ 756.000	€ 968.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 253.000	€ 258.000

4. Investerings

Wegen

Gelijktijdig met BORA III hebben we de FOCUS projecten geïntroduceerd. Bij de FOCUS projecten wordt een (woon)wijk geheel opnieuw aangelegd. Zowel de bovengrondse als ondergrondse infrastructuur wordt opnieuw aangelegd. Er zijn echter ook wegen (met name in het buitengebied) waar niet direct sprake is van een FOCUS project. Vaak gaat het enkel om de verharding die vervangen (gerehabiliteerd) moet worden. Bij een rehabilitatie wordt de bestaande verharding inclusief de daaronder gelegen fundering vervangen. Om die noodzakelijke rehabilitaties de komende jaren uit te kunnen voeren worden met BORA IV aparte investeringen voorgesteld. De geplande rehabilitaties voor de komende jaren zijn weergegeven in onderstaande tabel. Deze investeringen zullen net als de FOCUS projecten jaarlijks door middel van een PPN voorstel voor de begroting worden voorgesteld.

Investerings Rehabilitaties Wegen	2024	2025	2026	2027	Totaal
1 Rehabilitatie Veldhovensedijk	€ 80.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 80.000
2 Rehabilitatie Schalksedijk (fietspaden + rijbaan)	€ 800.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 800.000
3 Rehabilitatie Heuvelweg	€ 500.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 500.000
4 Rehabilitatie Grensweg (fietspad)	€ 0	€ 250.000	€ 0	€ 0	€ 250.000
5 Rehabilitatie Prov. Weg - Loveren (fietspaden)	€ 0	€ 0	€ 1.350.000	€ 0	€ 1.350.000
7 Rehabilitatie Hoge Berk (tussenweg)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 75.000	€ 75.000
Totaal					
Totale investering	€ 1.380.000	€ 250.000	€ 1.350.000	€ 75.000	€ 3.055.000

Bruggen

Indien op enig moment een brug aan vervanging toe is zal hiervoor een aparte investering moeten worden opgenomen in de begroting. Vervangingen zijn veel ingrijpender wat werkzaamheden en kosten betreft dan noodzakelijk groot onderhoud en behoren dan ook niet tot de voorziening. Een vervanging kan aan de orde zijn wanneer bijvoorbeeld blijkt dat de constructie niet meer voldoende draagkrachtig is in relatie tot de verkeersbelasting of de constructie heeft om andere redenen het einde van de levensduur bereikt.

Momenteel worden voor de periode tot en met 2027 geen middelen opgenomen in de begroting voor noodzakelijke vervangingen. Indien er van vervangingen sprake is worden de daarvoor benodigde middelen door middel van een PPN voorstel voor de begroting voorgesteld.

Op basis van de huidige staat van onderhoud en de theoretische levensduur van alle bruggen worden voor het eerst vanaf 2032 vervangingen verwacht. Het gaat dan om een drietal houten fietsbruggen. Aan de hand van de resultaten van de periodieke inspectie en constructief onderzoek zal blijken of en wanneer een brug daadwerkelijk aan vervanging toe is. Daarbij bestaat de kans dat vervangingen naar achter geschoven kunnen worden. Gelet op de leeftijd van een groot aantal verkeersbruggen en het

feit dat de verkeersbelasting op de bruggen de afgelopen decennia alleen maar is toegenomen bestaat ook een risico dat een brug eerder dan nu verwacht wordt, vervangen moet gaan worden.

5. Meerwaarde

Wegen

De openbare ruimte is het bindmiddel in onze samenleving. Het vormt de basis voor het openbare leven. Het is de plek waar mensen elkaar ontmoeten, naar hun werk gaan, spelen, sporten en ontspannen. Het beheer van de openbare ruimte is daarmee één van de belangrijkste werkterreinen van de gemeente. Daarom streven we naar een veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Ook wat betreft het onderhouden van de verharde en de onverharde wegen en paden.

De komende jaren leggen we het accent op de risico gestuurde aanpak. Met risico gestuurd onderhoud leggen we de prioritering daar waar deze het meeste van belang is. Zorgen voor goed toegankelijke voetpaden rondom de voorzieningen voor ouderen bijvoorbeeld draagt er aan bij dat zij langer zelfstandig gebruik kunnen maken van de openbare ruimte. Veilige voet- en fietspaden stimuleren het gebruik hiervan door de zwakkere verkeersdeelnemers. Risico = Kans X Effect. Met BORA IV gaan we het onderhoud van de wegen nog meer toespitsen op locaties waar de risico's het grootst zijn. Dat wil zeggen op plekken waar de kans op een ongeval of letsel groot is (als gevolg van de kwaliteit van de verharding) en waar het effect van een ongeval of letsel groot is. Uiteraard blijft een veilig gebruik van de openbare ruimte overal van belang en wordt dus niet ingeboet op de algehele kwaliteit. De afgesproken 7 houden we overeind.

Met BORA IV willen we ook de manier waarop we onderhoud gaan uitvoeren laten aansluiten bij de huidige tijdgeest waarin duurzaamheid en circulariteit belangrijke thema's zijn. De komende periode gaan we nog meer inzetten op het gebruik van circulaire materialen (denk daarbij bijvoorbeeld aan hergebruik van oud asfalt als grondstof voor nieuw asfalt en oude betonstenen die worden gebroken tot betonpuin als grondstof voor nieuwe betonproducten).

Ten aanzien van duurzaamheid kan onder meer gedacht worden aan het meer toepassen van waterpasserende bestrating om hemelwater zo veel mogelijk ter plaatse te houden en minder af te voeren naar het hemelwaterriool.

Maar ook asfalt met een lichtkleurige toplaag draagt bij aan een duurzamere omgeving. Lichtkleurig asfalt verhoogt enerzijds de verkeersveiligheid doordat dit in het donker meer reflectie van licht geeft en door de lichte kleur absorbeert dit asfalt minder warmte en draagt zodoende positief bij aan het voorkomen van hittestress.

Ook ontwikkelt de markt steeds nieuwe producten en technieken om de levensduur van asfaltverhardingen te verlengen. Één van die producten is een verjongingsolie. Deze wordt op de bestaande verharding aangebracht en trekt in de bovenste laag van het asfalt. Door toepassing van dit product wordt de aanwezige bitumen verjongt. Oude bitumen wordt hard en verliest samenhang. Door te verjongen wordt de bitumen weer elastisch gemaakt. Deze manier van onderhoud kan snel en daardoor met minder overlast worden uitgevoerd. De komende periode zal een proef met dit product worden uitgevoerd en zal gemonitord worden of toepassing van dit product het gewenste resultaat oplevert.

Bruggen

De Bergeijkse bruggen zijn voor een groot deel gelegen in het buitengebied van onze gemeente. De bruggen vormen een verbinding over een beek of brede sloot. Bij het passeren ervan is men niet altijd bewust van het feit dat men een brug is over gegaan. Veel van onze bruggen liggen in fietspaden en op fietsroutes. Het beheer van de bruggen is voornamelijk gebaseerd op het in stand houden van de huidige constructies.

Met BORA IV willen we meer insteken op de herkenbaarheid van de bruggen in het landschap. De locatie van de brug meer markeren in het landschap. Om die reden worden onder meer 9 bruggen voorzien van nieuwe leuning op basis van het Bergeijkse model. Behalve dat op deze 9 bruggen om veiligheidsredenen een hogere leuning gewenst is, sluiten de locaties van deze bruggen ook aan op het doel om de bruggen meer herkenbaar te maken. De bruggen liggen op plekken waar fietsers, wandelaars en toeristen even kunnen stoppen en stilstaan om te genieten van de brug en het landschap waarin de brug is gelegen. De bruggen met de nieuwe leuning maken de brug meer herkenbaar in het landschap. De vormgeving van de leuning sluit aan bij de locatie waar de brug is gelegen. Vanuit andere initiatieven kan worden aangesloten aan de vormgeving van de nieuwe brugleuning. Een mooi voorbeeld is brug 1 in Luyksgestel. Deze brug is gelegen op de grens met België. De ontwerp van de brugleuning gaat over smokkelen en de grensbewaking van vroeger. Vanuit een initiatief van derden wordt een fietsroute ontwikkeld ook met het thema smokkelen. De fietsroute komt over brug 1 en draagt met de nieuwe leuning bij aan de beleving en toerisme van de fietsers die deze fietsroute rijden.

Daarnaast kan ook met de materialisatie van het brugdek de herkenbaarheid van de brug als object versterkt worden. Bij alle verkeersbruggen loopt het zwarte asfalt van de rijbaan door over het brugdek. Wanneer onderhoud aan de verharding in de toekomst noodzakelijk is wordt beoordeeld of door middel van ander materiaal of een andere kleur nog meer accent aan de brug gegeven kan worden.

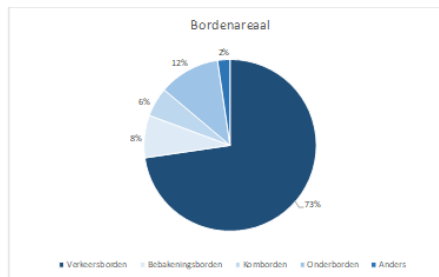
Bijlage 3. Beheerplan wegmeubilair

1. Arealen

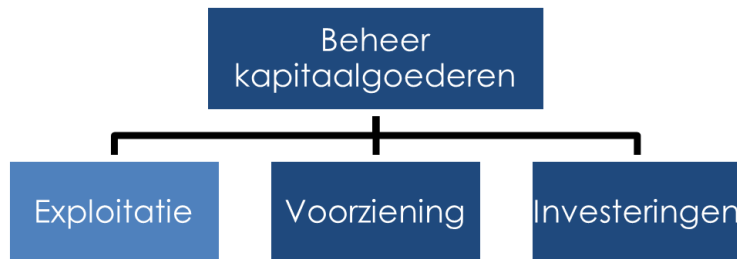
Het wegmeubilair in de gemeente Bergeijk omvat verschillende zaken. Hierbij gaat het voornamelijk over verkeersborden, straatnaamborden, bewegwijzering, toeristische bewegwijzering. Daarnaast gaat het ook om afzetpalen, verkeerszuilen plattegrondkasten, digitale publicatiezuilen en een verzinkbare paal (bollard) aan de Keersopperdreef. De arealen ten aanzien van de verkeersborden zijn de afgelopen jaren niet geactualiseerd. Uitgangspunt ten aanzien van de arealen zijn de laatst bekende gegevens welke we licht opgehoogd hebben.

Categorie:	Aantal:
1. Palen/hekken/verkeersspiegels	Onbekend
2. Verkeersborden/beugels	3.000 borden
3. Straatnaamborden/beugels	1.150 borden
4. Uniforme Schoolomgevingen	65 objecten
5. Nbd bewegwijzering	90 objecten
6. Toeristische/object bewegwijzering	115 borden
7. Plattegrondkasten	12 locaties
8. Digitale publicatiezuilen	4 locaties
9. Bollard Keersopperdreef	1 verzinkbare paal
10. Verkeerszuilen	Onbekend

Type	Omschrijving	Aantal	€
1	Verkeersborden	2100	7200
2	Bekalingsborden	210	84
3	Komborden	165	66
4	Onderborden	365	128
5	Anders	70	28
Totaal		3.000	1008

2. Exploitatie

In de Gemeentelijke Visie Mobiliteit 2023-2026 vastgesteld. Daarin is voor de komende jaren het beleid en de ambitie op het gebied van verkeer en mobiliteit opgenomen. Er wordt stevig ingezet op fietsen en op de verbetering van bestaande fietsverbindingen binnen onze gemeente. Daarnaast wordt ook wederom stevig ingezet op gedragsbeïnvloeding. Nieuw in het GVM is het stimuleren betere vitaliteit en langer mobiel blijven van onze burgers. Alles met als doel de verkeerveiligheid te verbeteren en een duurzamere samenleving te verwezenlijken. Ook verkeersborden en wegmeubilair dragen uiteraard een steentje bij aan de verkeerveiligheid en het gedrag van mensen. Ten behoeve van de exploitatie wegmeubilair hanteren we onderstaand beleid en voeren we onderstaande werkzaamheden uit.

Palen/hekken/verkeersspiegels

Uitvoeringswerkzaamheden zoals, plaatsen, vervangen worden uitgevoerd door ons Meldingenteam. Het benodigde budget binnen de exploitatie is enkel bedoeld voor aankoop van materialen.

Verkeersborden/beugels

Plaatsing en vervanging van verkeersborden loopt via ons Meldingenteam. Daarnaast worden door het Meldingenteam de verkeersborden gewassen. Als gemeente gaan we terughoudend om met het plaatsen van nieuwe verkeersborden. Daarnaast trachten we waar mogelijk borden te combineren op lichtmasten, om zo het aantal benodigde verkeerspalen te beperken. Het benodigde budget binnen de exploitatie is enkel bedoeld voor de aankoop van materialen. We komen borden in die voldoen aan de laatste eisen qua reflectieklasse.

Straatnaamborden/beugels

Plaatsing en vervanging van straatnaamborden loopt via ons Meldingenteam. Daarnaast worden door het Meldingenteam de verkeersborden gewassen. Het benodigde budget binnen de exploitatie is enkel bedoeld voor de aankoop van materialen.

Uniforme schoolomgevingen

De uniforme schoolomgevingen zijn in 2018 gerealiseerd. De verwachting is dat het onderhoud van de komende jaren enkel het schoonmaken van de object behelst. Bij eventuele schades worden nieuwe materialen besteld. De werkzaamheden worden door het Meldingenteam uitgevoerd.

NBd bewegwijzering

Ten behoeve van het borgen van kennis, innovatie, relatiebeheer, databeheer en kwaliteitsmanagement betalen gemeenten jaarlijks een bijdrage aan de NBd. Deze bijdrage komt neer op € 28,- per wegwijzer los van het onderhoud/vervanging van de borden (prijspeil 1 januari 2024). Jaarlijks wordt door de minister van Infrastructuur en Waterstaat de nieuwe bijdrage vastgesteld. Daarnaast voert de NBd onderhoudswerkzaamheden en vervangingswerkzaamheden uit aan de bewegwijzering. Het budget binnen de exploitatie is benodigd ten behoeve van onderhoud, vervangingen.

Toeristische/objectbewegwijzering

Gemeente Bergelijk betaalt jaarlijks een bedrag ten behoeve van de lease van bewegwijzeringsborden. Op basis van prijspeil 2019 komt deze huurovereenkomst neer op € 4.250,- ten behoeve van de 115 verwijsborden. Ten behoeve van de overige toeristische bewegwijzering hebben de ondernemers van toeristische voorzieningen eigen huurovereenkomsten met hetzelfde bedrijf waar de gemeente een lease-overeenkomst mee heeft. Het budget binnen de exploitatie is ten behoeve van onderhoud, vervangingen en schilderwerkzaamheden.

Plattegrondkasten

De plattegrondkasten al dan niet gekoppeld aan digitale publicatiezuilen, worden onderhouden door externe partij. Als gemeente hebben we aan de plattegrondkasten geen onkosten omdat de onderhoudswerkzaamheden worden gedaan in ruil voor de inkomsten van reclameopbrengsten op deze borden.

Digitale publicatiezuilen

De digitale publicatiezuilen worden onderhouden door dezelfde partij als de plattegrondkasten. Als gemeente hebben we aan de publicatiezuilen geen onkosten omdat de onderhoudswerkzaamheden worden gedaan in ruil voor de inkomsten van reclameopbrengsten op deze borden. Gemeente betaalt enkel de kosten voor stroomverbruik en dataverbruik van de zuilen.

Bollard Keersoppedreef

Gemeente Bergelijk beschikt over 1 verzinkbare paal in de gemeente. Deze is aangelegd aan de Keersoppedreef te Riethoven. Gemeente laat jaarlijks onderhoud uitvoeren op deze paal en deze paal dient bij schade hersteld te worden. Klein en dagelijkse onderhoudszaken worden door ons Meldingenteam opgelost.

Verkeerszuilen

Verkeerszuilen zijn onderhoudsgevoelig. Met enig regelmaat worden er zuilen omver gereden of dusdanig beschadigd zodat ze vervangen dienen te worden. Werkzaamheden behelzen het vervangen van de verkeerszuilen en het bestellen van nieuwe.

Exploitatie Wegmeubilair	2024	2025	2026	2027	Totaal
1. Palen/hekken/verkeerspiegels	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 10.000
2. Verkeersborden/beugels	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 28.000
3. Straatnaamborden/beugels	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 4.000
4. Uniforme schoolomgevingen	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	€ 2.000
5. NBd bewegwijzering	€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000	€ 16.000
6. Toeristische/objectbewegwijzering	€ 4.500	€ 4.500	€ 4.500	€ 4.500	€ 18.000
7. Plattegrondkasten	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 1.000
8. Digitale publicatiezuilen	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 1.000
9. Bollard Keersoppedreef	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 12.000
10. Verkeerszuilen	€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000	€ 16.000
Totaal					
Totale exploitatie	€ 27.000	€ 27.000	€ 27.000	€ 27.000	€ 108.000

3. Meerwaarde

Naast de juridische waarde van verkeersborden dragen verkeersborden in bepaalde mate ook bij aan de beleving van burgers. De vraag om verkeersborden met name in woonwijken groeit. Herhalingsborden of ludieke borden horen er steeds meer bij. De borden spreken weggebruikers aan op het gedrag van de weggebruiker. Kijkend naar de verdere toekomst zal naar verwachting het effect van verkeersborden dalen, door de vele verkeersborden vallen de meeste borden al niet meer op voor de weggebruiker. Daarnaast worden voertuigen door "Incar-Technologie" steeds slimmer. "Incar-Technologie" ontwikkeld zich steeds verder. Voertuigen kunnen verkeersborden al waarnemen. Daarnaast zijn de meeste voertuigen inmiddels ook al voorzien van navigatiesystemen. We blijven de ontwikkelingen volgen en de markt zal zich de komende jaren verder gaan ontwikkelen zodat de gezien vanuit het voertuig de kans op het krijgen van een ongeval zo klein mogelijk is.

Data verkeersborden

De plaatsing van verkeersborden (zoals opgenomen in de RVV) is een kerntaak en verantwoordelijkheid van gemeente als wegbeheerder. Het doen plaatsen of veranderen van dergelijke verkeersborden gebeurt vaak op basis van verkeersbesluiten en verkeersmaatregelen die overheden nemen. Overheden zijn wettelijk verplicht deze verkeersbesluiten digitaal te publiceren en zijn, gegeven hun verantwoordelijkheid als wegbeheerder voor verkeersveiligheid en doorstroming gehouden om alle aanduidingen en aanwijzingen zo breed en nauwkeurig mogelijk onder de aandacht te brengen van alle weggebruikers. Hierbij gaat het vooral om:

- Borden (o.a. ge- en verbodsborden)
- Maximale doorrijhoogtes
- Voertuigbeperkingen

Naast een goede publicatie van nieuw te plaatsen borden is het ook van belang om het hele databestand aan verkeersborden op orde te hebben. Om de "Incar-Technologie" zo goed mogelijk te laten functioneren is data van steeds groter belang. Het goed op orde hebben van het verkeersbordenbestand en deze data op de juiste manier ontsluiten zorgt ervoor dat slimme technieken in voertuigen steeds beter kunnen functioneren. Wanneer de data op orde is zijn ook navigatiesystemen makkelijker op orde te houden.

Komende jaren willen we de data achter de verkeersborden verbeteren. Via de PPN/BURAP cyclus komen we met een voorstel om de verkeersborden te inventariseren zodat we de data achter de verkeersborden beter op orde te krijgen. Deze data zal daarna periodiek geüpdatet te worden.

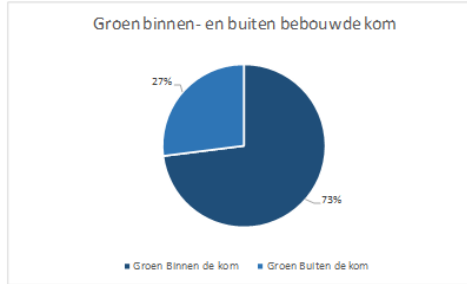
Bijlage 4. Beheerplan groen

1. Arealen

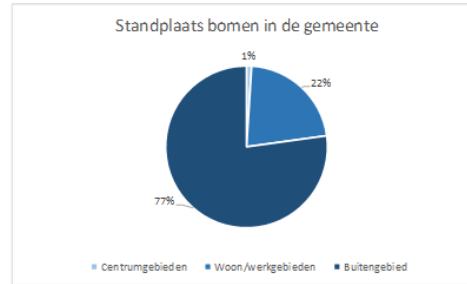
Groen is een belangrijke drager van de inrichting van de buitenruimte. Belangrijk voor leefbaarheid en vitaliteit van wijken, dorpen, platteland en regio. De opgave is om het areaal duurzaam in stand te houden. Een aanpassing van het oorspronkelijke beheerplan Groen is nodig door klimaatinvloeden, areaalwijzigingen, aanpak probleemsoorten en wijzing van de organisatie voor het groenonderhoud binnen de kom.

Ca. 73% van het gemeentelijk groen bevindt zich in het buitengebied en bestaat uit ruige beplanting (bosplantsoen en houtsingels), bomen en grassen (bermen, sloten en kruidenrijk grasland). Voor de gemeentelijke bos-en natuurterreinen is een apart beheerplan opgesteld. De exploitatie bos-en natuur-beheer valt buiten de kaders van BORA IV.

Omschrijving:	%
Groen Binnen de kom	27%
Groen Buiten de kom	73%
Totaal	100%

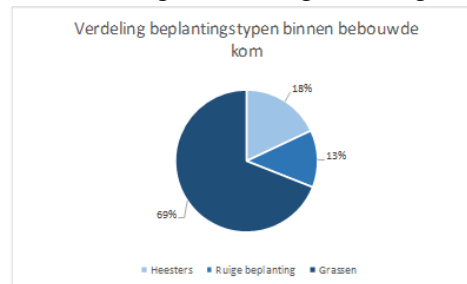
Omschrijving:	Aantal:	%
Centrumgebieden	391	1%
Woon/werkgebieden	8.363	22%
Buitengebied	29.644	77%
Totaal	38.398	100%

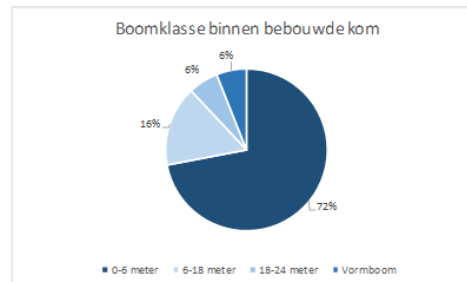
Binnen de bebouwde kom bestaat het groen uit een grotere diversiteit aan beheertypen dan buiten de bebouwde kom. Naast bomen en een grote hoeveelheid ruige / natuurlijke beplanting en grassen (82%) is binnen de bebouwde kom ook sierbeplanting / culturele beplanting (van onder andere blokhagen, bodembedekkers, perkrozen, sierheesters en vaste planten) toegepast. De ruige / natuurlijke beplanting en grassen zijn vooral toegepast in de grotere groenstructuren en parkjes. Sierbeplanting is met name toegepast in de woonstraten.

Naast de beplanting beschreven in bovenstaande paragraaf heeft de gemeente ook ca. 38.000 bomen in beheer. Ook hiervan staat het merendeel in het buitengebied. Een deel van het gemeentelijk areaal aan (laan)bomen, bermen en sloten ligt buiten de gemeentegrenzen (Valkenswaard en Eersel).

Omschrijving:	%
Heesters	18%
Ruige beplanting	13%
Grassen	69%
Totaal	100%

Omschrijving:	%
0-6 meter	72%
6-18 meter	16%
18-24 meter	6%
Vormboom	6%
Totaal	100%

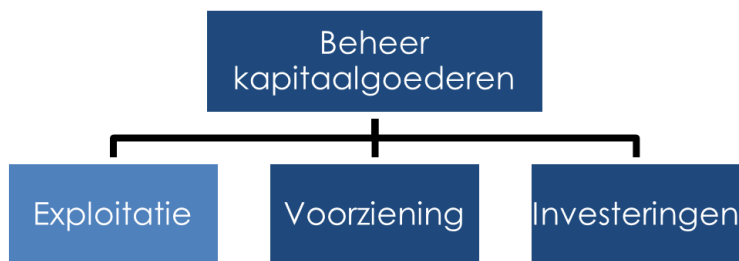

Groen binnen de kom	Aantal:
Bomen	8.754 stuks
Natuurlijke beplanting	96.399 m ²
Cultuurlijke beplanting	96.418 m ²
Gras/Gazon	497.358 m ²
Hagen	34.618 m ²

Groen binnen de kom	Aantal:
Bomen	29.644 stuks
Natuurlijke beplanting	102.300 m ²
Grassen/Bermen	1.806.178 m ²
Cultuurlijke beplanting	725 m ²
Hagen	1.830 m ²
Retentievoorzieningen	5 stuks
Poelen en kruidenvegetaties	110.000 m ²
Sloten en duikers	157.000 m ¹
Sloten waterschap: ruimen maaisel	23.000 m ¹

Poelen en kruidenvegetaties liggen onder andere langs de beek 'de Run' en in het stroomgebied van beekdal de Keersop. Voorbeelden hiervan zijn het 'Kasteelgebied' nabij de kern Bergeijk, gebied Liskes nabij de Beekloop en langs de Fortjes-waterloop in Luyksgestel. De retentievoorzieningen maken onderdeel uit van het rioolsysteem en liggen aan de rand van de kernen. Het beheer van de groene inrichting aan de retentievoorzieningen maken onderdeel uit van het taakveld riool.

2. Exploitatie

Binnen de kom

Het beheer van het groenareaal binnen de bebouwde kom wordt grotendeels uitgevoerd op basis van een integraal contract met in de vorm van een bouwteamovereenkomst. Het bouwteam bestaat uit een groenaannemer, het participatiebedrijf KempenPlus en de gemeente als opdrachtgever.

Integraal contract

In het contract is het groenonderhoud van alle beheergroepen (bomen, beplanting, hagen) in het groen opgenomen, inclusief zwerfvuil ruimen, leegmaken afvalbakken en bladkorven. Daarnaast is ook het onkruidbeheer op verhardingen opgenomen. Ook het snoeiwerk van de bomen binnen de bebouwde kom, welke uitgevoerd wordt door vakbekwame boomverzorgers, (European Treeworkers) is in het integrale contract opgenomen.

Het onkruidbeheer op verhardingen en het leegmaken van bladkorven maakt onderdeel uit van respectievelijk het taakveld verhardingen en duurzaamheid.

Buitendienst en derden

De gemeentelijke Buitendienst voert taken uit, zoals het afmaaien van uitgebloeide bloembollen, en onderhouden ze bloembakken en plaatsen ze bladkorven. Tevens onderhouden ze bosjes en bermen binnen de bebouwde kom Speellocaties en rasters worden onderhouden en bij calamiteiten staan ze klaar om ondersteuning te bieden.

Aannemers verzorgen het onderhoud aan het Ploegpark, hanging baskets, wadi's en speellocaties. De rotondes worden jaarlijks gesponsord door lokale bedrijven / ondernemers. Met de inkomsten worden deze rotondes door een lokale groenondernemer onderhouden.

Het onderhoudsniveau is gebaseerd op beeldkwaliteitsniveau A (centrumgebied 't Hof en Ploegpark) en B (woongebieden, doorgaande wegen, industrieterreinen en overige gebieden*). Dit komt overeen met het rapportcijfer 7.

* = CROW publicatie 380 "Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte 2018"

Buiten de bebouwde kom

Buiten de bebouwde kom worden de werkzaamheden uitgevoerd door een diversiteit van erkende aannemers, de gemeentelijke Buitendienst en op kleine schaal door inwoners, ondernemers (agrarisch natuurbeheer) en organisaties (WBE zuidoost Kempen, Ouw Getög, IVN, Gildes). De Buitendienst levert buiten de bebouwde kom met name een bijdrage aan het onderhoud aan bermen, duikers, bomen, houtsingels, wandelpaden, rasters, bruggen en faunavoorzieningen. Daarnaast verwijderen ze zwerfvuil en afval.

Zowel binnen als buiten de bebouwde kom is het beheer van invasieve soorten een uitdaging. Japanse duizendknoop komt voor in o.a. bermen, plantsoenen en bosranden. Door de locaties te isoleren, markeren en bestrijden, veelal door de eigen Buitendienst, wordt verdere verspreiding beperkt.

Klimaatverandering

Binnen en buiten de bebouwde kom gaan bomen en heesters dood door droogte, storm, hagel, ziekten en insectenaantastingen. Bij de inboet (het vervangen van dode beplanting) is er steeds meer aandacht voor de groeiplaatsverbetering en passende soortkeuze. De vuistregel is hier 'De juiste boom op de juiste plaats' en de bodem is de basis. Een gezond en evenwichtig bodemleven is uitermate belangrijk. Een gezond bodemleven draagt bij aan een weerbaar gewas (boom / vegetatie). Daarnaast legt een gezonde bodem Co2 vast en zorgen ze voor de beperking van wateroverlast (sponswerking) bij hevige regenbuien. Bij drogere perioden houden ze juist water vast. Bij de boomsoortkeuze wordt gekeken welke boomsoorten geplant worden om klimaatbestendig te zijn. Ook plantvakken afdekken met organisch materiaal (mulch) met als doel om uitdroging tegen te gaan, als verbetering van de bodemstructuur en als vermindering van de onkruiddruk.

Bij de soortkeuze letten we op droogteresistentie, gevoeligheid voor ziektes, de bijdrage aan ecosystemendiensten en de bijdrage aan biodiversiteit. De aanwezige monoculturen van bomen en hagen waar mogelijk doorbreken bij vervangingsopgaven. Dat vermindert het risico op plaaginsecten en ziekten. Het aandeel van zomereik in het buitengebied is relatief hoog. Hierdoor ontstaat er een voedselvoorraad waardoor de eikenprocessierups goed kan overleven. Op risicovolle plekken, zoals bijvoorbeeld scholen en sportverenigingen wordt goed gekeken welke boomsoorten er toegepast worden.. De zomereik heeft, net als vele andere inlandse bomen een hoge ecologische waarde. Hierdoor trekt deze soort insecten, vogels en zoogdieren aan. Behoud is belangrijk voor een gezond en evenwichtig ecosysteem.. Een goed alternatief is wintereik. Cultivars en exoten bewijzen prima diensten. Het is een misverstand om te denken dat alleen inheemse soorten goed zijn voor de biodiversiteit.

De waarde van bomen beperkt zich niet alleen tot een monetaire waarde, sierwaarde en aankleding van ruimte of beeld. De ecosystemendiensten (afvangen fijnstof, verkoeling, waterbeheersing, CO2-vastlegging en biodiversiteit) worden steeds belangrijker. We streven naar een jaarlijkse vergroting van het areaal bomen en toename van het boomkroonvolume. Het groenareaal mag niet afnemen.

Kaders bij het beheer

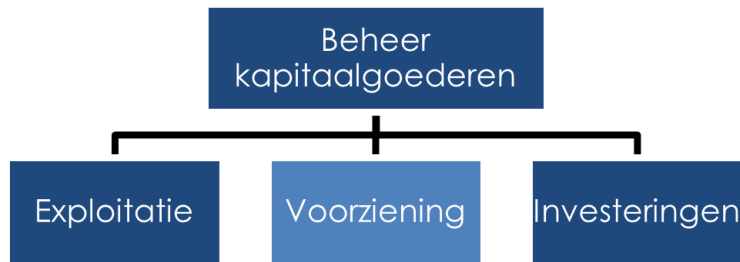
- Wettelijke zorgplicht: maatregelen omtrent boomveiligheid, passende verkeersmaatregelen, passende maatregelen bij bodemverontreiniging, passende maatregelen bij hinder van plaaginsecten en Arbozaken;
- Natuurbescherming: zorgplicht beschermde flora en fauna, instandhouding groenareaal buiten de bebouwde kom, groencompensatie en bij de uitvoering plaagbestrijding;
- Milieubeleid: zinkassen, asbest, Kaderrichtlijn water KRW, groenafval, bodemkwaliteit;
- Bomen(kap)beleid: waardevolle bomenlijst, vergunningen, bomen effect analyse, afhandeling schades, aantastingen, groeiplaats en fijnstof;
- Erfgoed: Mien Ruys: Ploegpark - Bloemen-en Beeldentuin - Plantsoen Pr. Beatrixstraat - plantsoen Aquino gebouw; archeologie (o.a. Kasteelgebied, oude begraafplaatsen en grafheuvels);
- Schouwplicht Waterschap De Dommel: sloten en duikers;
- Uitgifte snippergroen: in gebruik geven, aanpassen groen.

Uitgangspunten bij de uitvoering van beheer

- Geen chemische bestrijdingsmiddelen bij onkruidbestrijding, plaaginsecten en probleemkruiden. Bij invasieve exoten incidenteel toegestaan;
- Inspecties blijven uitvoeren voor planmatig boombeheer;
- Bladafval, maaisel (berm en sloten) en houtsnippers zoveel mogelijk gebruiken voor bodemverbetering;
- Bermbeheer: in het voorjaar slechts ca.1 meter breed maaien voor behoud insectenstand en biodiversiteit. Dit met uitzondering van uitzichthoeken, hoofdwatgangen en nabij inritten. Aandacht voor probleemkruiden(o.a. Japanse duizendknoop) en rode lijstsoorten (o.a. bremraap en orchideeën);
- Stimuleren en faciliteren inzameling zwerfafval.

Exploitatie Groen	2024	2025	2026	2027	Totaal
1. Groenonderhoud binnen de kom	€ 1.378.000	€ 1.378.000	€ 1.378.000	€ 1.378.000	€ 5.512.000
2. Groenonderhoud buiten de kom	€ 256.000	€ 259.000	€ 262.000	€ 262.000	€ 1.039.000
Totaal					
Totale exploitatie	€ 1.634.000	€ 1.637.000	€ 1.640.000	€ 1.640.000	€ 6.551.000

3. Voorziening

Ruimtelijke ontwikkelingen en klimaatverandering leiden tot noodzakelijke vervangingsopgaves in het groen areaal. De vervanging lift zoveel mogelijk mee met projecten gericht op wegreconstructies en wegonderhoud, rioolaanpassingen en waterberging Doormiddel van een integrale aanpak. De projecten Groot onderhoud wegen en Groen sluiten op elkaar aan. Voor de voorziening Groen betekent dat voor de periode 2024-2027 de onderstaande uitgaven:

Voorziening Groen	2024	2025	2026	2027	Totaal
1 Voorziening groen	€ 38.000	€ 31.000	€ 36.000	€ 27.000	€ 132.000
Totaal					
Totale voorziening	€ 38.000	€ 31.000	€ 36.000	€ 27.000	€ 132.000

Voorziening Groen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand voorziening 01-01-....	€ 166.000	€ 125.000	€ 113.000	€ 108.000	€ 98.000	€ 97.000
Storting	€ 34.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000
Onttrekking	€ 74.000	€ 38.000	€ 31.000	€ 36.000	€ 27.000	€ 34.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 125.000	€ 113.000	€ 108.000	€ 98.000	€ 97.000	€ 89.000

Voorziening Groen	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Stand voorziening 01-01-....	€ 89.000	€ 94.000	€ 100.000	€ 89.000	€ 89.000	€ 94.000
Storting	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000
Onttrekking	€ 21.000	€ 20.000	€ 38.000	€ 25.000	€ 21.000	€ 18.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 94.000	€ 100.000	€ 89.000	€ 89.000	€ 94.000	€ 102.000

Voorziening Groen	2035	2036	2037	2038	2039	2040
Stand voorziening 01-01-....	€ 102.000	€ 108.000	€ 78.000	€ 70.000	€ 67.000	€ 62.000
Storting	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000
Onttrekking	€ 19.000	€ 56.000	€ 34.000	€ 29.000	€ 31.000	€ 32.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 108.000	€ 78.000	€ 70.000	€ 67.000	€ 62.000	€ 56.000

Voorziening Groen	2041	2042	2043	2044	2045	2046
Stand voorziening 01-01-....	€ 56.000	€ 55.000	€ 55.000	€ 80.000	€ 31.000	€ 11.000
Storting	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000
Onttrekking	€ 28.000	€ 26.000	€ 31.000	€ 45.000	€ 46.000	€ 28.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 55.000	€ 55.000	€ 80.000	€ 31.000	€ 11.000	€ 9.000

Voorziening Groen	2047	2048
Stand voorziening 01-01-....	€ 9.000	€ 13.000
Storting	€ 26.000	€ 26.000
Onttrekking	€ 22.000	€ 29.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 13.000	€ 10.000

4. Meerwaarde

De opgave is om te komen tot een meer ecologisch beheer binnen de bebouwde kom en optimaliseren van het ecologisch beheer buiten de bebouwde kom. Dit bereiken we door meer klimaatadaptieve en biodiversiteitsversterkende maatregelen toe te passen, open te staan voor participatie en het delen / ontwikkelen van kennis. Daarnaast monitoren we wat we bedacht hebben en sturen bij waar het nodig is. Dit wijkt deels af van het traditionele groenonderhoud op beeldkwaliteit.

Vooraf is het nodig om de kennis te vergroten en meer begrip en draagvlak te krijgen voor ecologisch groenbeheer. Gerichte communicatie en educatie is nodig gericht op doelgroepen. Acties kunnen zijn:

- Starten met pilot-projecten ecologisch beheer en vergroening;
- Excursies naar voorbeeldprojecten;
- In weekblad de Eyckelbergh en op social media ieder seizoen artikelen en tips voor de tuin plaatsen;

Een dashboard ontwikkelen en inzetten. Om de prestaties op het gebied van participatie, communicatie, duurzaamheid en biodiversiteit inzichtelijker en meetbaar te maken.

In de ogen van veel mensen groeien bomen vanzelf. Het belang van boomwortels en de bodem is vaak onbekend maar fundamenteel voor het behouden en optimaliseren van de vele functies welke bomen kunnen vervullen. Bomen kunnen uiteenlopende functies vervullen, waarmee invulling gegeven kan worden aan verschillende thema's zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit, en waardevolle leefomgeving. Bij functies moet je denken aan: Verkoeling, energiebesparing, waterbuffering en circulariteit maar ook de variatie in ecosysteemdiensten, bodemverrijking en leefomgeving Flora en Fauna alsmede geluidswering, luchtzuivering, en tijdsbeleving. Zogenaamde ecosysteemdiensten. Om een gedegen investering,

financiering en beheer van bomen te realiseren moeten de functies, de betekenis en de waarde van bomen duidelijk zijn.

Bijlage 5. Beheerplan spelen

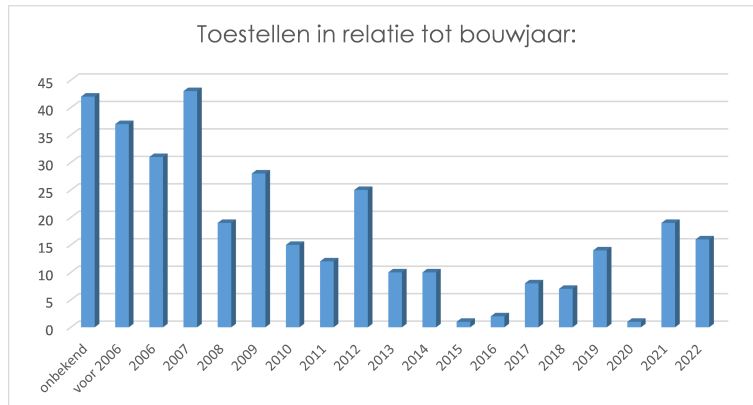
1. Arealen

Gemeente Bergeijk wil haar areaal van 233 speeltoestellen en 107 sporttoestellen met de bijbehorende veiligheidsondergronden duurzaam onderhouden, zodat ze netjes en veilig blijven. Zo voldoet de gemeente ook aan de wettelijke verplichtingen die vast liggen in de WAS.

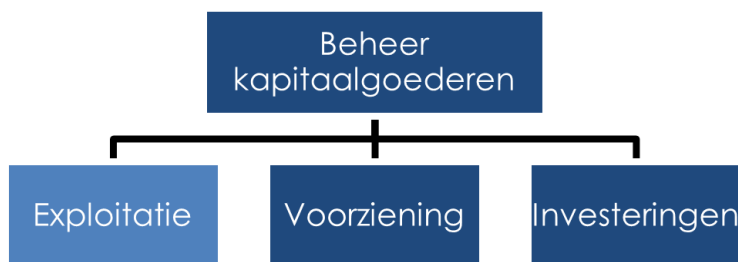
Om de speeltoestellen veilig te houden zijn de periodieke controles nodig en worden gebreken hersteld wanneer ze bij ons bekend zijn.

Speelvoorzieningen	Aantal:
Voetbaldoelen	57
Wipveren en Wippen	50
Combinatietoestellen	38
Tafeltennis, basketbal, volleybal	36
Schommels	33
Speelprikkels	33
Duikelrekken	28
Draaitoestellen	23
Klimtoestellen	23
Evenwichtstoestellen	15
Fitnessstoestellen	12
Glijbanen	10
Bokspringpalen	5
Zandspeeltoestellen	4
Speelhuisjes	3
Skate elementen	2
Kabelbanen	1
Totaal:	373

Aantal toestellen in relatie tot bouwjaar:

2. Exploitatie

De opbouw van het toestellenbestand is relatief gevarieerd en verspreid over de wijken. Bij vervanging wordt rekening gehouden met wensen bewoners..

Er wordt al jaren ingezet op speel- en sporttoestellen met een lange levensduur en beperkte onderhoudslast. Deze toestellen zijn gemaakt van met name metaal (verduurzaamd ijzer) - roestvrij staal - kunststof - duurzaam hout en worden zo geproduceerd dat minder onderhoud nodig is. Het gebruik bepaalt de vervangingsbehoefte. Veel toestellen en ondergronden gaan bij regulier onderhoud ± 20 jaar mee en worden tussentijds ook verplaatst afhankelijk van de behoefte. De totale vervangingswaarde aan speelvoorzieningen en ondergronden bedraagt € 1.534.000,-. Vooral de toestellen van vòòr 2005 komen in aanmerking voor vervanging in de periode 2023-2027, afhankelijk van de technische staat en behoefte.

Vervanging	Eenheid	Aantal	Aantal:
Speeltoestellen	stuks	233	€ 910.000,00
Sporttoestellen	stuks	107	€ 324.000,00
Speelprikkels	stuks	34	€ 26.000,00
Verhardingen (voetbal, skatebaan, overig)	locaties	35	onbekend
Veiligheidsondergrond (exclusief gazon)	locaties	105	€ 283.000,00
Totaal:			€ 1.543.000,00

Gemeente Bergeijk wil haar areaal van 233 speeltoestellen en 107 sporttoestellen met de bijbehorende veiligheidsondergronden duurzaam onderhouden, zodat ze netjes en veilig blijven. Zo voldoet de gemeente ook aan de wettelijke verplichtingen.

Het onderhoud aan de speelvoorzieningen bestaat uit:

- Periodieke inspecties
- Onderhoud: Het uitvoeren van reparaties aan de toestellen zelf en aan de ondergronden
- Het vervangen van versleten toestellen en/of ondergronden

Het onderhoud betreft werkzaamheden zoals bouten en moeren vastdraaien, coating aanbrengen, onderdelen vervangen, het schoonhouden en eventueel herstellen van valondergronden. Verder omvat onderhoud de jaarlijkse externe veiligheidsinspectie en de 4 visuele inspecties gecombineerd met het uitvoeren van (klein) onderhoud door het Meldingenteam. Het vervangen heeft betrekking op versleten/onveilige toestellen en ondergronden.

Exploitatie Spelen	2024	2025	2026	2027	Totaal
1. Inspectie en klein onderhoud	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 24.000
2. Onderhoud speeltoestellen en ondergronden	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 56.000
3. Vervangen speeltoestellen en ondergronden	€ 93.000	€ 95.000	€ 97.000	€ 97.000	€ 382.000
Totaal					
Totale exploitatie	€ 113.000	€ 115.000	€ 117.000	€ 117.000	€ 462.000

3. Meerwaarde

Binnen het beheerplan spelen bieden we meerwaarde door bredere aandacht te hebben voor speelvoorzieningen voor alle doelgroepen binnen de kernen. Zo houden we de kernen leefbaarder en bieden we eenieder de mogelijkheid om langer deel te nemen aan de samenleving.

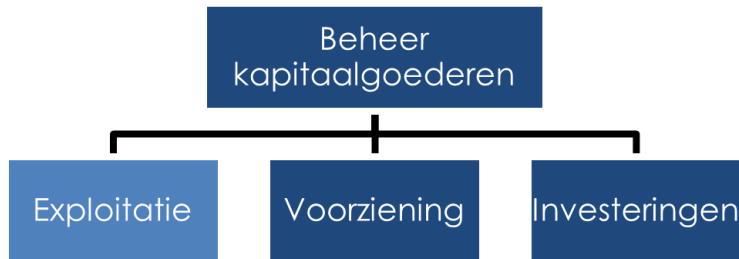
Bijlage 6. Beheerplan openbare verlichting

1. Arealen

Het areaal met betrekking tot de openbare verlichting is als volgt opgebouwd: Peildatum 01-12-2023.

Openbare verlichting	Aantal:
Verlichtingsobjecten (aantal masten inclusief sportverlichting en grondspots)	5.804
Armaturen totaal	5.908
Armaturen met LED (77% van totaal)	4.554

2. Exploitatie

In de exploitatie zijn de kosten opgenomen voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting en de kosten met betrekking tot energieverbruik en netwerkkosten (Enexis kosten).

Het beheer van de openbare verlichting is sinds vele jaren ondergebracht bij een extern advies bureau, Nobralux. Zij beschikken over een beheerapplicatie, Liteweb, waarin alle data van de openbare verlichting is opgenomen. Meldingen van storingen, kapotte lampen, schades, etc. worden gemeld in Liteweb. Vervolgens worden deze door Nobralux beoordeeld en indien nodig in opdracht gegeven bij de onderhoudsaannemer. Nobralux bewaakt de voortgang bij het oplossen van storingen. Voor het in stand houden van de beheerapplicatie en de werkzaamheden van Nobralux wordt jaarlijks een vast bedrag per verlichtingsobject betaald aan Nobralux. Dat zijn de beheerkosten.

De onderhoudskosten omvatten de vaste kosten voor het in stand houden van een 24/7 storingsdienst door de onderhoudsaannemer en alle kosten die betrekking hebben op het oplossen van storingen en schades. Naast het oplossen van storingen en schades behoren ook zogenaamde incidentele werkdrukdrachten tot de onderhoudskosten. Dit betreffen voornamelijk verplaatsingen van bestaande lichtmasten en het uitvoeren van stabiliteitsmetingen, om te achterhalen of een mast nog stabiel staat. Bestaande masten moeten bijvoorbeeld verplaatst worden wanneer deze als gevolg van de realisatie van een nieuwe inrit in de weg staan.

De energiekosten bestaan uit vaste netwerkkosten (vastrecht), de verbruikskosten, de verplichte energiebelasting en de Opslag Duurzame Energie (O.D.E.). Een opslag die betaald moet worden in relatie tot het verbruik. Deze opslag wordt door het Rijk gebruikt om onder andere subsidies voor duurzame energie te financieren.

De netwerkkosten worden berekend op basis van het areaal aan verlichtingsobjecten en het aantal ontstekingspunten (voorzien van verbruiksmeters).

De afgelopen jaren hebben we al een zeer groot deel van het areaal vervangen door LED armaturen. Ook de komende jaren wordt het resterende deel van de armaturen gefaseerd vervangen naar LED armaturen. Daardoor neemt het energieverbruik per jaar af. Het energieverbruik was in 2013 883.315 kWh. Het energieverbruik over 2023 (uitgaande van het areaal op peildatum 15 augustus 2023) is berekend op 528.500 kWh. Dat is in 10 jaar tijd een besparing van 354.815 kWh, of te wel 40% ten opzichte van 2013. Omdat de omvorming geen effect heeft op het vastrecht lopen de energiekosten procentueel niet even snel terug.

De gemeente Bergeijk heeft de ambitie om energieneutraal te zijn in het jaar 2030. De komende jaren zetten we als gemeente vol in op de besparing van energie, oplossingen voor het warmte-vraagstuk en de begeleiding van het proces tot realisatie van (grootschalige) duurzame energieopwekking binnen onze gemeente. Deze ambitie is vastgelegd in het duurzaamheidsprogramma BERgeijkENERGY.

Met de realisatie van nieuwe woongebieden neemt ook het areaal aan openbare verlichtingsobjecten toe. Alle nieuwe uitbreidingen worden standaard voorzien van LED armaturen. Daarnaast wordt gelijktijdig met de uitvoering van Focus-projecten ook de openbare verlichting omgevormd naar LED. Op dit moment bestaat inmiddels 77% van het areaal uit LED verlichting. Dat aandeel wordt de komende jaren nog verder uitgebreid.

Momenteel wordt de openbare verlichting in de nacht gedimd. Daardoor brandt deze minder fel op de momenten dat er ook minder behoefte is aan openbare verlichting. Door de verlichting te dimmen wordt energie bespaard. De komende jaren wordt naast het dimmen ook gekeken naar mogelijkheden om LED verlichting dynamisch uit te voeren. Bij dynamische verlichting brandt deze alleen (voor 100%) als daar vraag naar is. Dat kan betekenen dat wanneer er bijvoorbeeld 's-nachts niemand op straat is de verlichting nog verder terug dimt dan nu standaard is ingesteld en pas feller gaat branden wanneer

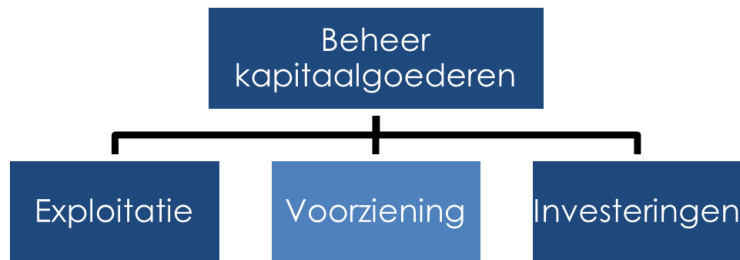
er wel iemand op straat komt. Op die manier kan er nog extra bespaart worden op het energieverbruik. Binnen de nieuwe woningbouwlocatie Hooge Berkt wordt bekeken of een dynamisch dimstelsysteem uitgevoerd kan worden.

Begin 2020 zijn alle verbruiksmeters vervangen door slimme meters. Daardoor hebben we nog meer grip op het energieverbruik en kan er beter gemonitord worden op het verbruik. Inzicht in het verbruik draagt bij aan het nog verder optimaliseren van de energiereductie.

Begrotingsoverzicht van de exploitatie:

Exploitatie Openbare verlichting	2024	2025	2026	2027	Totaal
1. Energiekosten	€ 140.000	€ 136.000	€ 131.000	€ 127.000	€ 534.000
2. Beheerkosten	€ 27.000	€ 27.000	€ 28.000	€ 29.000	€ 111.000
3. Onderhoud	€ 56.000	€ 56.000	€ 56.000	€ 56.000	€ 224.000
4. Incidentele onderhoudswerkzaamheden	€ 11.000	€ 11.000	€ 11.000	€ 11.000	€ 44.000
Totaal					
Totale exploitatie	€ 234.000	€ 230.000	€ 226.000	€ 223.000	€ 913.000

3. Voorziening

In de voorziening worden de planmatige onderhoudskosten op jaarbasis begroot. Tot en met BORA III bestonden deze werkzaamheden uit het uitvoeren van schilderwerkzaamheden en het groepsgewijs remplacieren (vervangen) van lampen.

In 2021 is als gevolg van een bezuiniging besloten niet langer de schilderwerkzaamheden uit te voeren. Voor de komende beleidsperiode is wederom besloten geen schilderwerken op te nemen in de begroting van BORA IV.

Op basis van levensduur van de traditionele lampen werd tot en met 2023 jaarlijks een gedeelte van de lampen vervangen (geremplaceerd). Vanuit Europese wetgeving is het toepassen van kwikhoudende lampen vanaf 2023 niet meer toegestaan. Dat betekent dat een gedeelte van ons areaal in de toekomst niet meer geremplaceerd kan worden met de traditionele lampen. Om die reden is in 2022 nog een grootschalige groepsremplace uitgevoerd. De armaturen waarin deze lampen zijn vervangen zijn over enkele jaren, als de lampen theoretisch weer vervangen zouden moeten worden, afgeschreven. Op dat moment worden de volledige armaturen dan ook vervangen. Ledlampen hoeven niet meer vervangen worden. Die gaan mee tot einde levensduur van het armatuur. Vanaf 2024 komt het uitvoeren van groepsremplace dan ook te vervallen.

Om de levensduur van een LED armatuur te bevorderen moeten deze armaturen wel periodiek gereinigd worden. Dat is tot op heden nog niet eerder uitgevoerd. De kosten voor het reinigen worden vanaf 2024 voor het eerst opgenomen in de begroting.

De begrootte werkzaamheden bestaan vanaf BORA IV dus enkel nog uit het reinigen van armaturen.

Begrotingsoverzicht van de voorziening:

Voorziening Openbare verlichting	2024	2025	2026	2027	Totaal
1. Reinigen armaturen	€ 12.000	€ 16.000	€ 15.000	€ 11.000	€ 54.000
Totaal					
Totale voorziening	€ 12.000	€ 16.000	€ 15.000	€ 11.000	€ 54.000

De 25 jarige doorloop van de voorziening openbare verlichting ziet er met het geactualiseerde beheerplan als volgt uit:

Voorziening OV	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand voorziening 01-01-....	€ 29.000	€ 31.000	€ 32.000	€ 30.000	€ 28.000	€ 31.000
Storting	€ 11.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000
Onttrekking	€ 9.000	€ 12.000	€ 16.000	€ 15.000	€ 11.000	€ 9.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 31.000	€ 32.000	€ 30.000	€ 28.000	€ 31.000	€ 35.000

Voorziening OV	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Stand voorziening 01-01-....	€ 35.000	€ 39.000	€ 29.000	€ 31.000	€ 33.000	€ 35.000
Storting	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000
Onttrekking	€ 10.000	€ 24.000	€ 11.000	€ 12.000	€ 12.000	€ 20.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 39.000	€ 29.000	€ 31.000	€ 33.000	€ 35.000	€ 29.000

Voorziening OV	2035	2036	2037	2038	2039	2040
Stand voorziening 01-01-....	€ 29.000	€ 18.000	€ 20.000	€ 21.000	€ 21.000	€ 24.000
Storting	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000
Onttrekking	€ 24.000	€ 11.000	€ 12.000	€ 14.000	€ 10.000	€ 11.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 18.000	€ 20.000	€ 21.000	€ 21.000	€ 24.000	€ 26.000

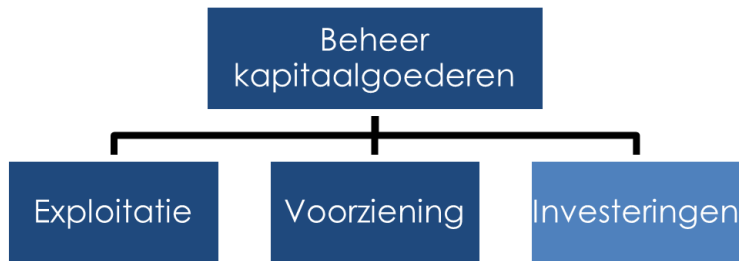

Voorziening OV	2041	2042	2043	2044	2045	2046
Stand voorziening 01-01-....	€ 26.000	€ 13.000	€ 13.000	€ 13.000	€ 11.000	€ 14.000
Storting	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000
Onttrekking	€ 26.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 15.000	€ 11.000	€ 11.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 13.000	€ 13.000	€ 13.000	€ 11.000	€ 14.000	€ 16.000

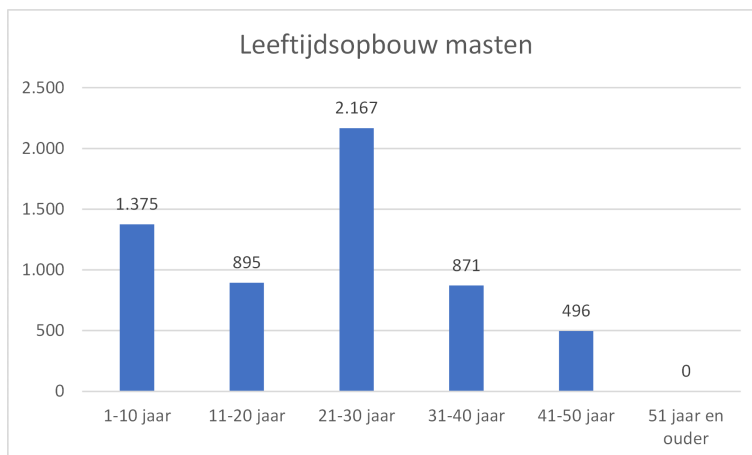
Voorziening OV	2047	2048
Stand voorziening 01-01-....	€ 16.000	€ 3.000
Storting	€ 14.000	€ 14.000
Onttrekking	€ 27.000	€ 14.000
Stand voorziening 31-12-....	€ 3.000	€ 2.000

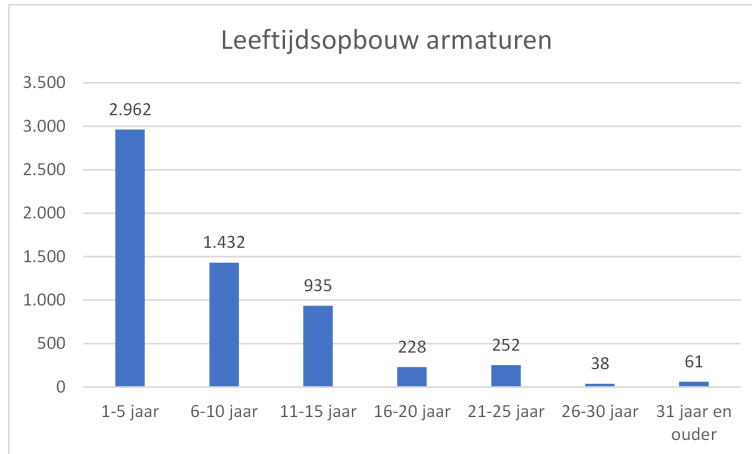
4. Investerings

Investerings voor de openbare verlichting zijn tot op heden niet opgenomen geweest in de begroting. Onder de investeringen zijn de kosten voor het vervangen van masten en armaturen aan het einde van de technische levensduur opgenomen. Masten gaan gemiddeld 50 jaar mee en armaturen hebben een verwachte levensduur van 25 jaar.

We beschikt over een relatief jong areaal openbare verlichting. Dat is zichtbaar gemaakt in onderstaande grafieken. Het grote aandeel zeer jonge armaturen heeft uiteraard alles te maken met de grootschalige vervangingen van de afgelopen jaren. Die piek in vervangingen gaan we dus over circa 20 jaar wederom merken.

Onlangs het relatief jonge areaal is het raadzaam om de nodige investeringen voor de komende jaren inzichtelijk te maken en op te nemen in de begroting.

De kapitaalbehoefte voor de investeringen de komende jaren ziet er als volgt uit.

De vervangingen van armaturen 2024 en 2025 betreft de laatste fases van de grootschalige vervanging en daarvoor is reeds budget in de begroting voorzien.

Investeringen Openbare verlichting	2024	2025	2026	2027	Totaal
1 Vervangen lichtmasten	€ 0	€ 9.000	€ 0	€ 0	€ 9.000
2 Vervangen armaturen	€ 84.000	€ 124.000	€ 0	€ 0	€ 208.000
Totaal					
Totale investering	€ 84.000	€ 133.000	€ 0	€ 0	€ 217.000

5. Meerwaarde

De afgelopen BORA periodes hebben we al heel sterk ingezet op verduurzaming van ons areaal. Dit hebben we gedaan door traditionele armaturen die vervangen moeten worden te vervangen door armaturen voorzien van LED verlichting. Door de toepassing van dimbare LED verlichting hebben we de afgelopen jaren ons energieverbruik laten dalen. Een verdere daling kan nog gerealiseerd worden door het toepassen van dynamische verlichting. Door de verlichting enkel te laten branden wanneer het noodzakelijk is en nog verder te dimmen dan nu al gebeurt op de momenten dat er geen noodzaak is voor verlichting. Door dynamisch te gaan dimmen gaat de verlichting op een bepaald uur veel minder fel branden (en verbruikt daardoor minder stroom) en gaat pas weer volledig branden als er beweging wordt gedetecteerd. Bijvoorbeeld een voetganger, fietsers of automobilist komt de straat in. De toepassing van deze techniek en de effectiviteit ervan gaan we in BORA IV onderzoeken.

Voor het laden van elektrische voertuigen zijn laadpalen noodzakelijk. De techniek rondom de laadinfrastructuur ontwikkelt erg snel. Er zijn al voorbeelden bekend van lantaarnpalen die gecombineerd kunnen worden met een laadpunt voor elektrische voertuigen. Inmiddels zijn meerdere technische mogelijkheden beschikbaar. De netbeheerder (Enexis) dient hier echter ook mee akkoord te gaan. Tot op heden keurt Enexis nog maar 1 van de beschikbare technische opstellingen goed. De ontwikkelingen hiervan worden gevolgd. Voor nieuwbouwlocaties en nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zou dit in de toekomst een positieve ontwikkeling kunnen zijn.